

**Mededeling van de Raad van het BIPT
van 19 juni 2024
betreffende
de status van de elektronische communicatie- en tv
markt (2023)**

INHOUDSOPGAVE

1.	Samenvatting	4
2.	Nationale omzet en ebitda	6
2.1.	Totale nationale omzet uit elektronische communicatie en televisie	6
2.2.	Nationale omzet per productsegment	8
2.2.1.	<i>Vast segment</i>	8
2.2.2.	<i>Mobiel segment</i>	9
2.2.3.	<i>Televisie</i>	12
2.3.	Nationale retailomzet per klantsegment	15
2.3.1.	<i>Retailomzet particuliere markt</i>	15
2.3.2.	<i>Retail dienstenomzet particuliere markt</i>	17
2.3.3.	<i>Retailomzet zakelijke markt</i>	19
2.4.	Ebitda	21
3.	Prijzen	22
4.	Investerings	24
5.	Tewerkstelling	25
6.	Uitrol en gebruik	26
6.1.	Vaste diensten	26
6.1.1.	<i>Marktspelers</i>	26
6.1.2.	<i>Vaste telefonie</i>	27
6.1.3.	<i>Vast breedband</i>	28
6.1.3.1.	Beschikbaarheid	28
6.1.3.2.	Retail vast breedband: nationaal	35
6.1.3.3.	Retail vast breedband: per gewest	40
6.1.3.4.	Retail vast breedbandverkeer	43
6.1.3.5.	Wholesale vast breedband	44
6.1.4.	<i>Hoogwaardige breedbandtoegang</i>	47
6.1.4.1.	Retail hoogwaardige breedbandtoegang	47
6.1.4.2.	Wholesale hoogwaardige breedbandtoegang	47
6.2.	Mobiele diensten	48
6.2.1.	<i>Marktspelers</i>	48
6.2.2.	<i>Uitrol</i>	48
6.2.3.	<i>Mobiele verbindingen</i>	52
6.2.3.1.	Actieve simkaarten van individuen	52
6.2.3.2.	Actieve datasimkaarten van individuen	53
6.2.3.3.	IoT-verbindingen	54
6.2.4.	<i>Mobiel gebruik</i>	56
6.2.4.1.	Spraak	56
6.2.4.2.	SMS	58
6.2.4.3.	Data	59
6.2.4.4.	IoT-verkeer	62
6.3.	Tv-aansluitingen	63
6.4.	Bundels	66

6.4.1.	<i>Aantal particuliere bundelklanten</i>	66
6.4.1.1.	Volume per x-play en per bundelcombinatie	66
6.4.1.2.	Volume per dienst vervat in een bundel	67
6.4.1.3.	Klantverloop bundels	71
6.4.1.4.	Marktaandelen in volume	72
6.4.2.	<i>Aantal zakelijke bundelklanten</i>	73
6.5.	Klantverloop via easy switch.....	75

1. Samenvatting

Het BIPT monitort periodiek de elektronische communicatie- en televisiemarkt door gegevens te verzamelen van de belangrijkste actoren. Deze gegevens worden vervolgens verwerkt in een jaarlijks rapport, waarmee zowel de industrie als consumenten op de hoogte worden gehouden van de sectorale ontwikkelingen. Dit verslag richt zich specifiek op het jaar 2023, waarin de volgende trends naar voor komen:

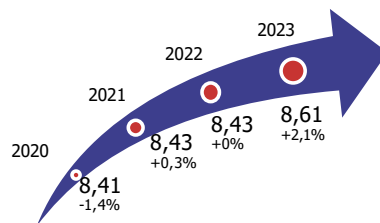
1. De nationale elektronische communicatie- en televisiemarkt genereerde in 2023 8,61 miljard euro omzet, een jaar-op-jaar stijging met 179,14 miljoen euro (+2,1%). Na de daling met 116,64 miljoen euro van 8,53 miljard in 2019 tot 8,41 miljard euro in het covidjaar 2020, ligt de omzet drie jaar later weer boven het niveau van vóór de pandemie.
2. De toegenomen omzet resulteert niet in een stabiele bedrijfswinst voor rentelasten en afschrijvingen (ebitda). De geaggregeerde ebitda van Proximus (inclusief Scarlet) , Orange en Telenet daalde met 4,5 procent, uitkomend op 3,13 miljard euro. De gemiddelde EBITDA-marge neemt met 3 procentpunten af tot 39,9%.
3. De investeringen in telecom en televisie (exclusief licentievergoedingen, uitzendrechten en content) vertonen op jaarbasis een toename van 99,4 miljoen euro (+3,9%). Dit is lager dan de stijging van 605 miljoen euro van het voorgaande jaar. De investeringen in glasvezel blijven de voornaamste motor achter de stijging van de investeringen in het vaste segment (+182,6 miljoen euro), terwijl de investeringen in het mobiele segment, ondanks de uitrol van 5G, relatief stabiel blijven (+13,3 miljoen euro). Aan de andere kant is er een daling te zien in de investeringen voor televisie, die teruglopen tot 0,11 miljard euro (-70,7 miljoen euro), en ook de overige investeringen in telecom en tv nemen af (-25,9 miljoen euro naar 0,55 miljard euro).
4. De verkoop van vaste breedbandlijnen bereikt eind 2023 een totaal van 5,1 miljoen (+47.000). Er wordt minder breedband via DSL verkocht (-94.000) ten voordele van glasvezel (+143.000). Het aandeel van glasvezel in het totaal aantal vaste breedbandaansluitingen groeit met 2,8 procentpunten naar 7,9%.
De vaste breedbandlijnen met een theoretische downloadsnelheid van minstens 1 Gbps groeien fors (+109.000) maar het aandeel in het totaal aantal vaste breedbandlijnen blijft onder de 10 procent (+2,1 pp tot 5,8%).
5. Het totaal aantal actieve simkaarten steeg met 6,7% naar 19,93 miljoen in 2023. Dit komt door een stijging van het volume simkaarten voor individuen (+305.231) maar de grootste stijging (+947.109 of +15%) is voor de m2m simkaarten.
Mobiele virtuele netwerkoperatoren (MVNO's) zijn goed voor 5,8% van het aantal actieve simkaarten voor individuen, een daling met 2 procentpunt die er mede gekomen is door de fusie van MVNO VOO en Orange in juni 2023.
Het totaal aantal actieve datasimkaarten is het afgelopen jaar met 4,6% blijven groeien tot 11.573.705. De mobiele breedbandpenetratie, in termen van actieve abonnementen per 100 inwoners stijgt van 95,2 naar 98,6.
6. Gebruikers van mobiele telefoons keren zich af van spraak naar gebruikers van vaste telefoons dit al langer doen. Voor het eerst doet er zich een daling in het mobiel spraakvolume voor (-0,81 miljard minuten naar 20,86 miljard minuten).

7. Het datagebruik blijft groeien zowel op de vaste als op de mobiele markt. In 2023 bedroeg de groei van het vast breedbandverkeer 11% om 16,7 exabytes te bereiken. Het gemiddeld maandelijks dataverbruik per vaste breedbandlijn stijgt van 251 gigabytes in 2022 naar 278 gigabytes in 2023. Het mobiele dataverkeer klimt naar 983,4 petabytes. Dit vertegenwoordigt een procentuele groei van 30%, wat in lijn is met de trend in de voorbije jaren. Het gemiddelde maandelijks datavolume per actieve datasimkaart is in 2023 met 1,4 GB gestegen naar 7,5 GB per maand.
8. Oude mobiele technologieën (2G/3G/4G) maken plaats voor nieuwe (5G). 27% van de actieve datasimkaarten van individuen genereerden in 2023 5G datatrafiek tegenover 12,8% een jaar eerder. Samen genereren ze 7% van het mobiel datavolume (+5,6 pp). Ook het aantal IoT-verbindingen die gebruik maken van 5G stijgt (+4,7 pp naar een aandeel van 5,1%), maar 2G blijft met een aandeel van 63,6% de belangrijkste rol spelen.
9. Residentiële TV-klienten blijven de dienst verlaten. Het tempo van de afname versnelt: in 2023 is het aantal opgezegde TV-aansluitingen (128.625) meer dan verdubbeld ten opzichte van het voorgaande jaar waarin 61.377 minder aansluitingen werden geteld. Het aantal klanten die enkel TV kijken via een applicatie (OTT TV) groeit (+12.700 tot 104.000) maar de groei is onvoldoende om de daling van het aantal traditionele TV-aansluitingen bij de telecomoperatoren te compenseren (-141.400 naar 4,02 miljoen).
10. Aan de groei van het aantal bundels op de residentiële markt is in 2023 een einde gekomen: in 2023 gaat het aantal bundels met 38.383 achteruit tot 3.434.721. De convergente bundels die vast en mobiele diensten combineren blijven er wel op vooruit gaan: de opname van dergelijke bundels bij de huishoudens stijgt in 2023 van 43% naar 45%.
11. Het aantal nieuwe klanten van de telecomoperatoren die gebruik maken van easy switch ligt in 2023 beduidend hoger dan een jaar eerder. 30,5% van de nieuwe residentiële klanten voor vaste internet, televisie en bundels werden verworven via easy switch tegenover 23,9% een jaar eerder. De jaartoename met 6,6 procentpunten is de hoogste ooit.
12. Gemeten aan de hand van de totale omzet uit elektronische communicatie en televisie is Orange/VOO de enige operator die er in slaagt om, op vergelijkbare basis, zijn marktaandeel te vergroten: +0,3 pp naar een aandeel tussen 20 en 30%. De posities blijven niettemin onveranderd. Proximus blijft marktleider met een aandeel tussen 40 en 50% en Telenet (inclusief Wyre) bezet de tweede plaats met een aandeel dat ook tussen 20 en 30 % ligt. Orange/VOO staat op de derde plaats.
13. Orange/VOO vergroot ook lichtjes zijn marktaandeel in termen van volume, zowel op de vaste breedbandmarkt (+0,2 pp) als op de markt van de TV-aansluitingen (+0,1 pp). Echter op de residentiële bundelmarkt lijdt Orange/VOO wat verlies: hier verschuift er marktaandeel van Orange/VOO (-0,4 pp) en van Telenet (-0,4 pp) richting Proximus (+1 pp).

2. Nationale omzet en ebitda

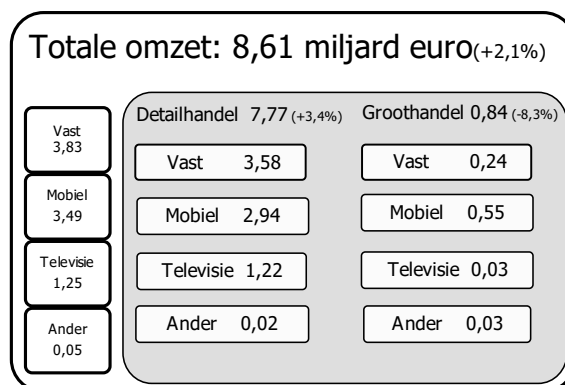
2.1. Totale nationale omzet uit elektronische communicatie en televisie

- De omzet op de Belgische markt uit elektronische communicatie en televisie¹, zowel uit retail als uit wholesale, bereikte in 2023 8,61 miljard euro. Ten opzichte van 2022 vertoont de omzet een groei met 179,14 miljoen euro (+2,1%). De sector bereikt hiermee voor het eerst weer een omzetsniveau dat hoger ligt dan in 2019 (8,53 miljard euro). In 2020, het jaar waarin de Covid-19-pandemie een aanzienlijke impact had, daalde de omzet met -1,4% tot 8,41 miljard euro ten opzichte van 2019. Zowel in 2021 als 2022 was de gerealiseerde omzetgroei vlak tussen 0 en 0,3 procent.

Figuur 1: Totale nationale omzet uit elektronische communicatie en televisie, in miljard euro (Bron: BIPT)

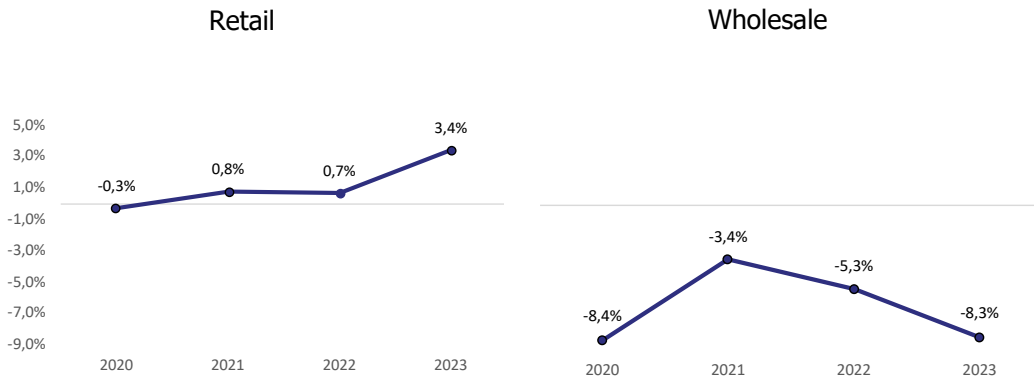
- De vaste markt groeit het sterkst: door de omzetgroei met 86,8 miljoen euro (+2,3% tot 3,83 miljard euro) is de vaste markt verantwoordelijk voor 44% van de totale omzet uit elektronische communicatie en televisie. De omzet van het mobiele segment steeg in 2023 met 70,20 miljoen euro (+2,1% tot 3,49 miljard euro), waarmee dit segment goed is voor 40% van de totale omzet uit elektronische communicatie en televisie op de Belgische markt. Ook de omzet uit televisie laat een stijging zien: een toename met 18,38 miljoen euro tot 1,25 miljard euro, wat neerkomt op een verhoging met 1,5 procent.

Figuur 2: Nationale omzet uit elektronische communicatie en televisie (Bron: BIPT)

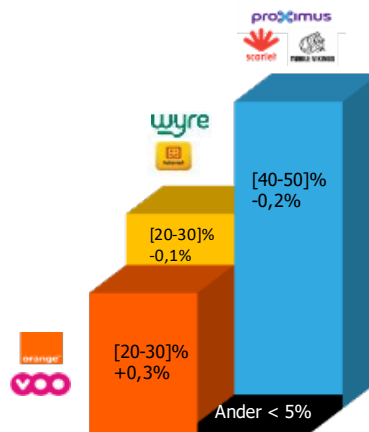
¹ Input van: BT, Canal+ Luxembourg sàrl (M7 Group), Colt Telecom, Eurofiber, FiberKlaar, Lycamobile, Orange (inclusief VOO), Proximus (inclusief Scarlet en Mobile Vikings), Telenet (inclusief Wyre), Unifiber, Verizon

3. Op de retailmarkt werd de grootste omzetgroei in jaren geboekt. De inkomsten stegen met 255,61 miljoen euro tot 7,7 miljard euro (+3,4%). Daarentegen zette de wholesalemarkt zijn dalende omzettrend verder met een verlies van 8,3% ten opzichte van het voorgaande jaar.

Figuur 3: Omzettrend op de nationale retail-en wholesalemarkt (Bron: BIPT)

4. Gemeten naar totale omzet heeft Proximus inclusief de merken Scarlet en Mobile Vikings met [40-50]% het grootste aandeel. Zowel Telenet (inclusief Wyre) als Orange/VOO bezitten ieder een marktaandeel tussen [20-30]%. Op vergelijkbare basis slaagt enkel Orange/VOO erin zijn marktaandeel in omzet te vergroten. Samen vertegenwoordigen de 3 grootste spelers iets minder dan 98 procent van de nationale omzet. De overige beschouwde operatoren hebben gezamenlijk de resterende 2 procent van de totale omzet in handen.

Figuur 4: Marktaandelen nationale omzet, retail en wholesale (Bron: BIPT)

2.2. Nationale omzet per productsegment

2.2.1. Vast segment

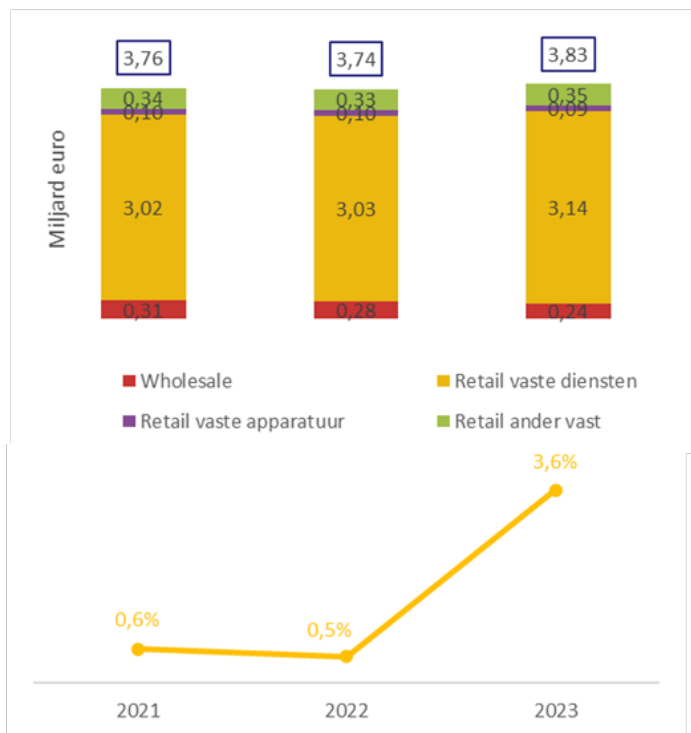
5. Uit het vaste segment wordt 29% van de totale wholesale-omzet en 46,1% van de totale retailomzet gegenereerd, samen goed voor een bedrag van 3,83 miljard euro (+2,3% op jaarbasis).
In vergelijking met de 2 voorbije jaren is de omzet uit de verkoop van vaste retaildiensten aanzienlijk toegenomen. Waar de jaarlijkse toename voorheen schommelde tussen 0 en 1% is dit in 2023 gestegen naar 3,6%.

+86,8

Miljoen euro
2023

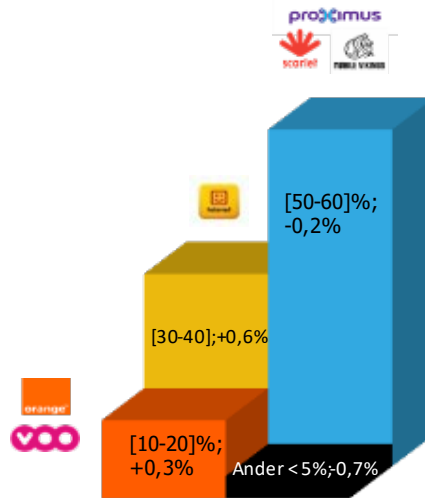
+3,6%

uit retaildiensten

Figuur 5: Totale omzet vast segment en % evolutie retailomzet uit vaste diensten (Bron: BIPT)

6. Zowel Telenet (+0,6 pp) als Orange/VOO (+0,3 pp) winnen, op vergelijkbare basis, omzet en aandeel op de nationale vaste elektronische communicatiemarkt. Ook Proximus vergroot zijn omzet maar dit resulteert niet in meer marktaandeel (-0,2 pp).

Figuur 6: Marktaandeel vast segment, in waarde (Bron: BIPT)

2.2.2. Mobiel segment

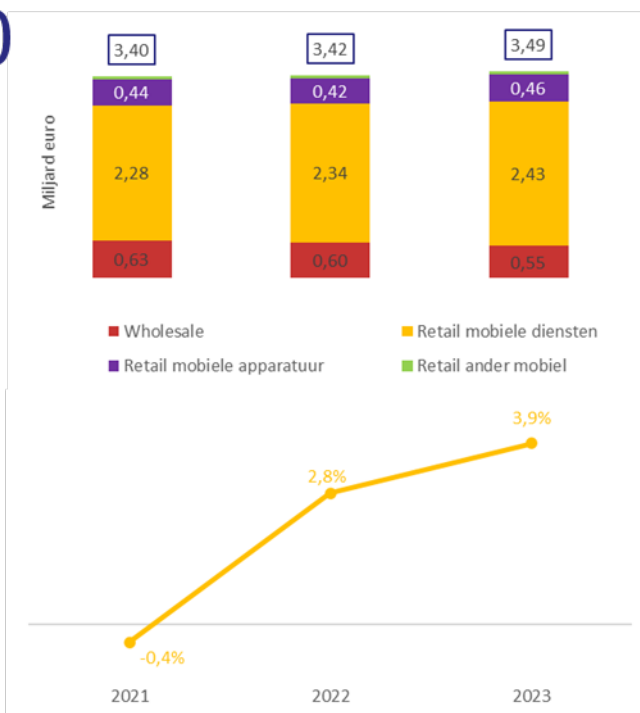
- In 2023 genereerde het mobiele segment een wholesale-omzet van 0,55 miljard euro en een retailomzet van 2,94 miljard euro. Het verlies in wholesale-omzet (-9,1%) werd ruimschoots gecompenseerd door de groei op de retailmarkt (+4,5%). Hierdoor steeg de totale omzet met 2,1% naar 3,49 miljard euro. De stijging werd voornamelijk gedreven door de verkoop van retaidiensten, die een extra inkomstenstroom van 90,21 miljoen euro opleverden (+3,9% tot 2,43 miljard euro). Prijsaanpassingen, een toename van convergente bundels en een stijging in het gebruik van mobiele data dragen hier toe bij.

+70,20

Miljoen euro
2023

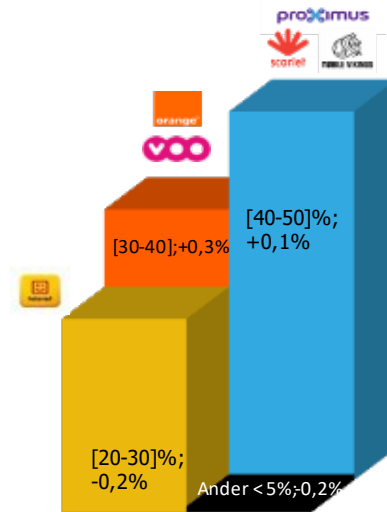
+3,9%

uit retaildiensten

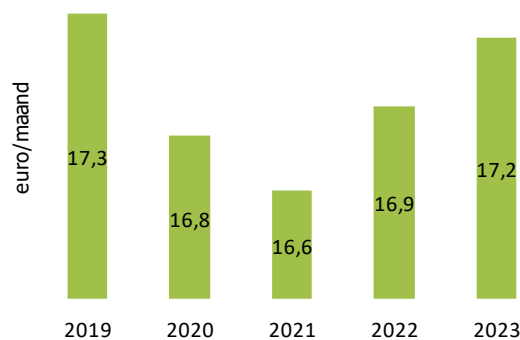
Figuur 7: Totale omzet mobiel segment en % evolutie retailomzet uit mobiele diensten (Bron: BIPT)

8. Net zoals op de vaste markt wint Orange/VOO ook terrein op de mobiele markt: +0,3 pp tot [30-40]%. Van de drie grootste spelers is het enkel Telenet die marktaandeel verliest (-0,2 pp tot [20-30]%), ondanks dat het bedrijf een hogere omzet uit mobiele diensten genereert ten opzichte van het jaar voordien.

Figuur 8: Marktaandelen mobiel segment, in waarde (Bron: BIPT)

9. Voor het tweede opeenvolgende jaar laat de gemiddelde opbrengst per gebruiker (ARPU) voor mobiele diensten een stijging zien. In 2023 steeg de gemiddelde besteding per actieve simkaart met 0,3 euro per maand tot 17,2 euro, dankzij een combinatie van een toename van 3,9% in de omzet uit diensten en een groei van 2,3% in het gemiddeld aantal actieve simkaarten. De groei van de ARPU is gelijk aan die van 2022. De ARPU blijft echter nog steeds iets onder het niveau van 2019, toen deze 17,3 euro per maand bedroeg.

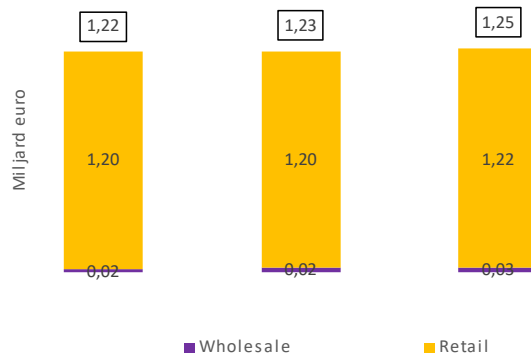
Figuur 9: ARPU mobiel, in euro/maand (Bron: BIPT)

2.2.3. Televisie

10. De totale omzet uit televisie van de telecomoperatoren is in 2023 goed voor iets minder dan 1,25 miljard euro. 97,9% van de omzet is afkomstig uit de verkoop op de retailmarkt. Die retailmarkt laat een groei van 1,3% zien.

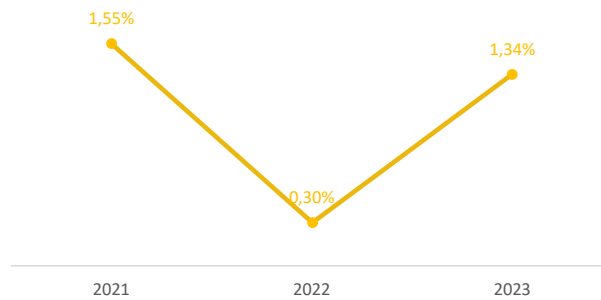
+18,37

Miljoen euro
2023

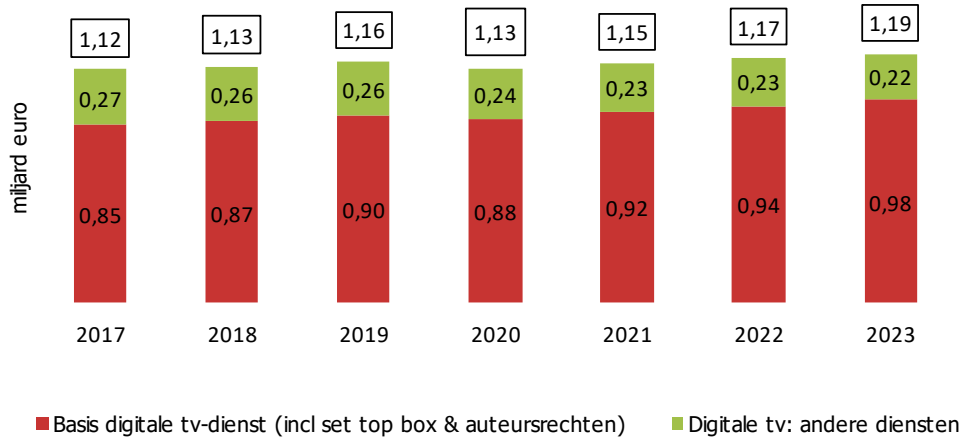
+1,3%

uit retaildiensten

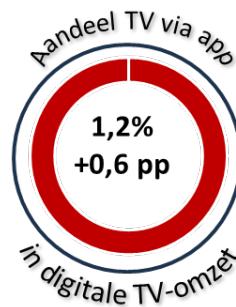
Figuur 10: Totale TV omzet en % evolutie retailomzet uit TV (Bron: BIPT)

11. Digitale televisie, zowel via een decoder als enkel via een applicatie, laat een omzetgroei zien van 19,09 miljoen euro tot een totaal van 1,19 miljard euro, wat neerkomt op een stijging van 1,6 procent op jaarbasis. Terwijl de omzet uit de basis digitale tv-dienst (inclusief auteursrechten) blijft groeien (+30,6 miljoen euro naar 0,98 miljard euro), is er een afname met 11,53 miljoen euro waar te nemen in de omzet van andere digitale diensten (-5,1%). Deze negatieve trend begon in 2018.

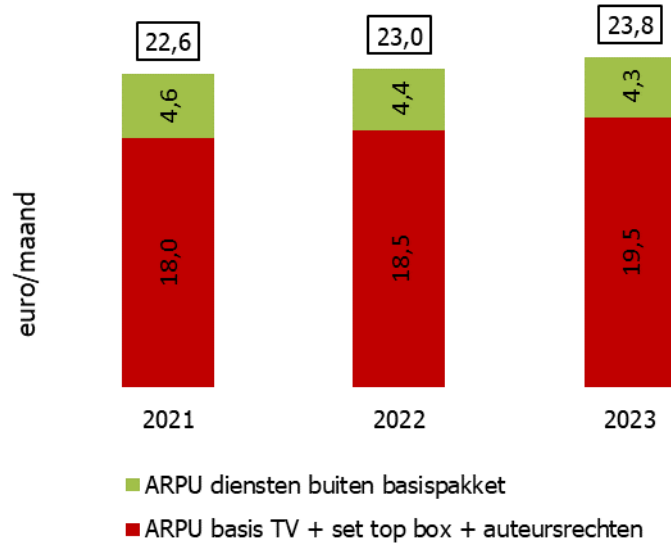
Figuur 11: Digitale TV-omzet (Bron: BIPT)

12. De inkomsten uit digitale televisie die uitsluitend via een applicatie wordt verkocht, zijn in een jaar tijd meer dan verdubbeld. In 2022 bedroegen deze inkomsten 6,07 miljoen euro, om vervolgens in 2023 verder te stijgen tot 13,74 miljoen euro, wat overeenkomt met 1,2% van de totale retailomzet van digitale televisie.

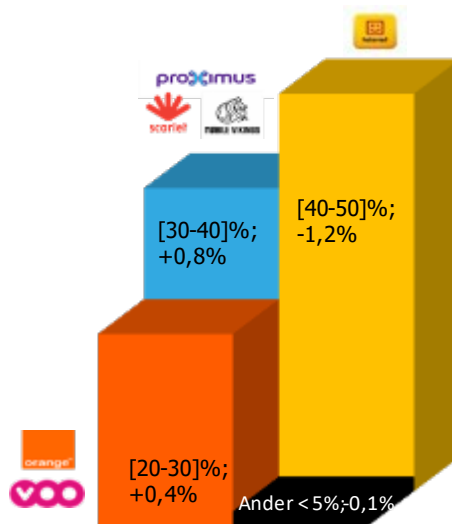
Figuur 12: Aandeel Tv-omzet via app in digitale TV-omzet (Bron: BIPT)

13. De ARPU uit digitale televisie klimt naar gemiddeld 23,8 euro per maand ondanks een daling van het aantal digitale aansluitingen met 2,7%.

Figuur 13: ARPU digitale televisie (Bron: BIPT)

14. Marktleider Telenet zet zijn neerwaartse trend voort in termen van marktaandeel in omzet. Na een verlies van 1,3 procentpunten in 2022 zakt het aandeel van Telenet in 2023 met 1,2 procentpunten naar [40-50]%. Zowel Proximus als Orange profiteren van dit verlies: Proximus versterkt zijn positie met een extra marktaandeel van 0,8 procentpunten, terwijl Orange/VOO 0,4 procentpunten marktaandeel wint.

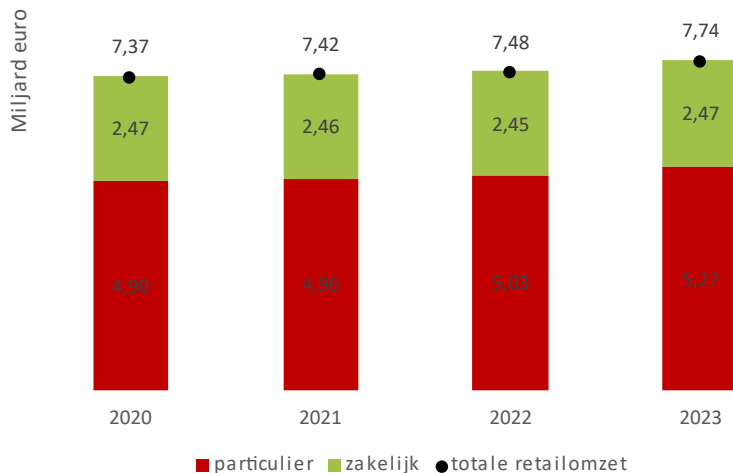

Figuur 14: Marktaandelen TV, in waarde (Bron: BIPT)

2.3. Nationale retailomzet per klantsegment

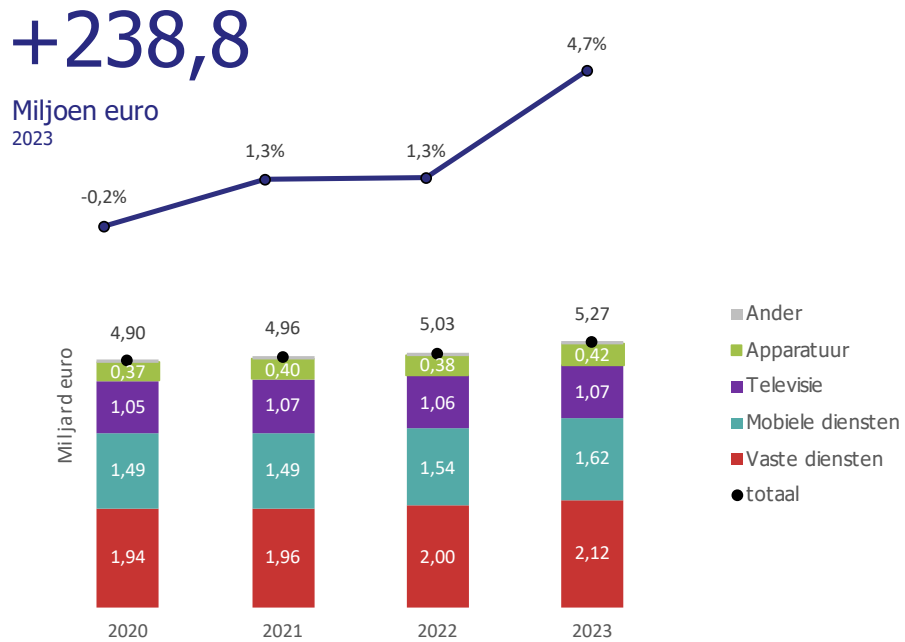
2.3.1. Retailomzet particuliere markt

15. De evolutie van de retailomzet op de particuliere markt wordt gevolgd aan de hand van de totale retailomzet en van de retail dienstenomzet (zie 2.1.3.2.). De retailomzet verwijst naar de netto-omzet die wordt gegenereerd uit de verkoop van goederen en diensten die betrekking hebben op elektronische communicatie en televisie. De retail dienstenomzet komt enkel voort uit de levering van vaste en mobiele elektronische communicatiediensten (spraak, sms, data) en uit de levering van televisiediensten. Apparatuur en andere diensten die verband houden met elektronische communicatie en televisie zijn uitgesloten.
16. De toegenomen retailomzet uit vaste en mobiele elektronische communicatie en uit televisie (+3,5% tot 7,74 miljard euro) kan voornamelijk worden toegeschreven aan de groei bij de particuliere klanten: +238,77 miljoen euro tot 5,27 miljard euro (+4,7%). 68% van de omzet in de detailhandel komt daarmee uit de particuliere markt. De retailomzet op de zakelijke markt kwam in 2023 uit op 2,48 miljard euro (+1,1%), oftewel 32 procent van de totale markt.

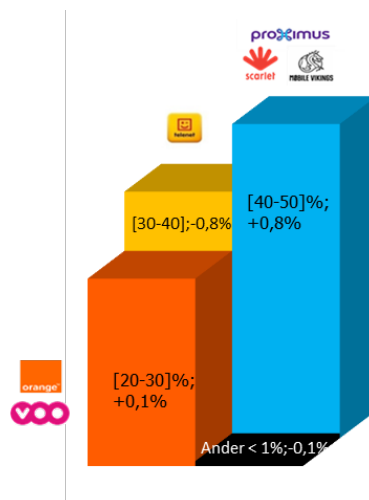
Figuur 15: Retailomzet vast/mobiel/TV, per klantsegment (Bron: BIPT)

17. Zowel de vaste diensten (+5,8% tot 2,12 miljard euro), de mobiele diensten (+5,1% tot 1,62 miljard euro) als televisie (+1% tot 1,07 miljard euro) dragen bij aan de groei van de retailomzet op de particuliere markt. Ook de omzet op jaarbasis uit apparatuur steeg met 9,6% tot 0,42 miljard euro.

Figuur 16: Retailomzet particuliere markt, per productsegment (Bron: BIPT)

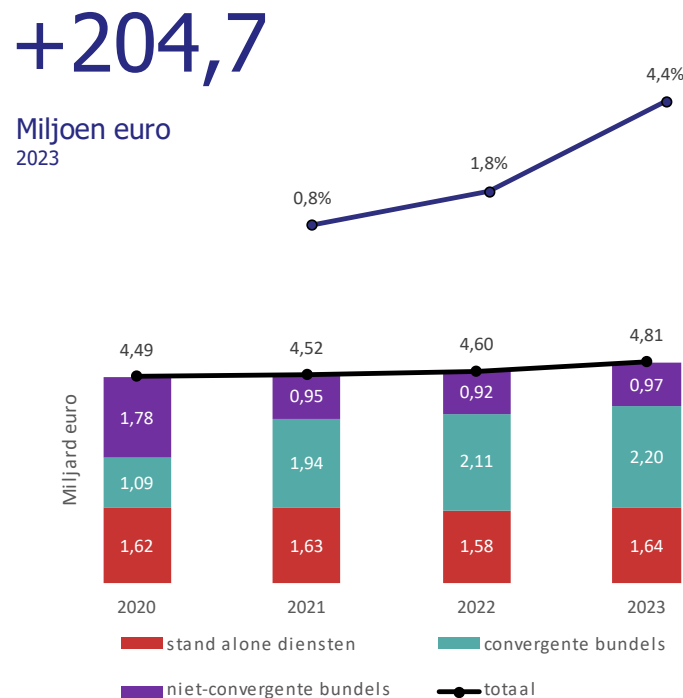
18. Op de particuliere retailmarkt versterkt Proximus zijn positie als marktleider. Het bedrijf wint in 2023 0,8% marktaandeel bij en haalt [40-50]% van de totale omzet. De groei van Proximus gaat ten koste van de tweede grootste speler Telenet die 0,8% marktaandeel verliest tot [30-40]%. Het marktaandeel van Orange/VOO blijft stabiel met een minimale wijziging van 0,1%.

Figuur 17: Marktaandelen retailomzet particuliere markt (Bron: BIPT)

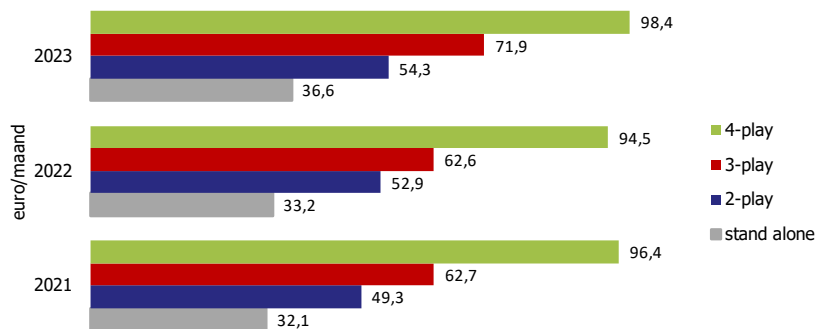
2.3.2. Retail dienstenomzet particuliere markt

19. De groei van de particuliere dienstenomzet versnelt met een toename van 4,4% tot 4,81 miljard euro. Convergente bundels, die vaste en mobiele diensten combineren, dragen bij aan ruim 45,7% van deze omzet, terwijl diensten die niet in een bundel worden verkocht (standalone diensten) goed zijn voor 34,2% van de omzet. Niet-convergente bundels (zonder mobiele diensten) dragen het minst bij met 20,1%.

Figuur 18: Particuliere dienstenomzet per split standalone/bundel (Bron: BIPT)

20. De omzetverhoging op de particuliere dienstenmarkt wordt ondersteund door de hogere gemiddelde besteding per huishouding (+3,3 euro/maand tot 78,9 euro/maand) mede als gevolg van prijsindexeringen. Dit komt tot uiting in de gemiddelde maandelijkse opbrengst per x-play klant (ARPU), waarbij significante stijgingen wordt waargenomen. Op jaarbasis laten deze ARPU's een toename zien van respectievelijk 15% voor 3-play, 10% voor standalone diensten, 4% voor 4-play en 3% voor 2-play.

Figuur 19: Gemiddelde maandelijkse besteding per x-play, in euro (Bron: BIPT)

21. De grootste bijdrage aan de stijging van de particuliere dienstenomzet komt van convergente bundels, met een toename van + 90 miljoen euro tot 2,20 miljard euro. De groei wordt aangedreven door een toename van het aantal convergente bundels (+106.000), waar gemiddeld € 12,9 per maand meer aan wordt besteed dan aan een niet-convergente bundel.

Figuur 20: Volume convergente bundels en ARPU/maand convergente bundel versus niet-convergente bundel (Bron: BIPT)

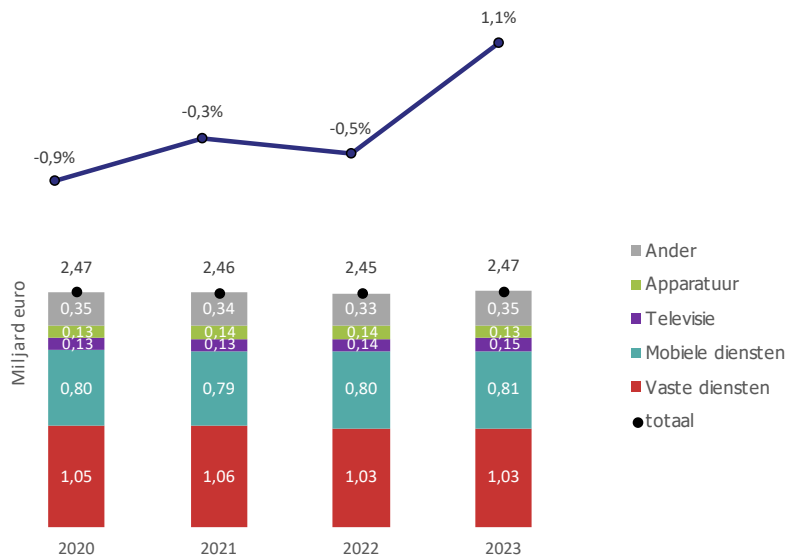
22. Het is opvallend dat het verschil in besteding tussen een convergente en een niet-convergente bundel, dat in 2023 gemiddeld 12,9 euro bedraagt, jaar na jaar afneemt. Zo wordt er in vergelijking met het voorgaande jaar per particuliere klant gemiddeld 2,4 euro minder per maand besteed aan een convergente bundel. Aan de andere kant geeft een particuliere klant met een niet-convergente bundel aanzienlijk meer uit, namelijk gemiddeld 67,9 euro per maand, wat 10,5 euro hoger is dan in 2022.

2.3.3. Retailomzet zakelijke markt

23. In 2023 is er een einde gekomen aan de neerwaartse trend van de retailomzet op de zakelijke markt met een omzetstijging van 26,4 miljoen euro tot 2,47 miljard euro (+1,1%). Zowel de omzet uit vaste diensten (-5,7 miljoen euro, -0,5%) als uit apparatuur (-5,1 miljoen euro, -3,7%) daalden op jaarbasis. Dit werd echter gecompenseerd door de stijging van de omzet uit mobiele diensten (+12 miljoen euro, + 1,5%), uit televisie (+ 5,4 miljoen euro, +3,8%) en uit andere diensten die verband houden met elektronische communicatie (+19,8 miljoen, +5,9%).

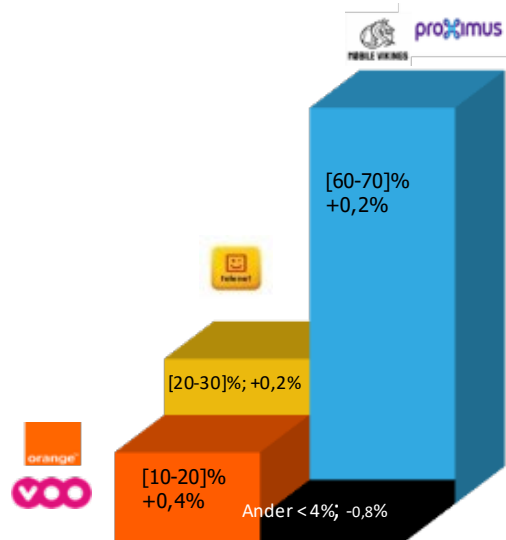
+26,4

Miljoen euro
2023

Figuur 21: Retailomzet op de zakelijke markt, per productsegment en j-o-j (Bron: BIPT)

24. Proximus heeft meer dan 60% van de omzet op de zakelijke markt in handen. In vergelijking met een jaar eerder is dit aandeel met 0,2 procent toegenomen. Ook de tweede en derde operator op de zakelijke markt winnen marktaandeel. Telenet vergroot zijn marktaandeel met 0,2 pp tot [20-30]% terwijl Orange/VOO 0,4 pp meer marktaandeel verwerft tot [10-20]%.

Figuur 22: Marktaandeel omzet zakelijke markt (Bron: BIPT)

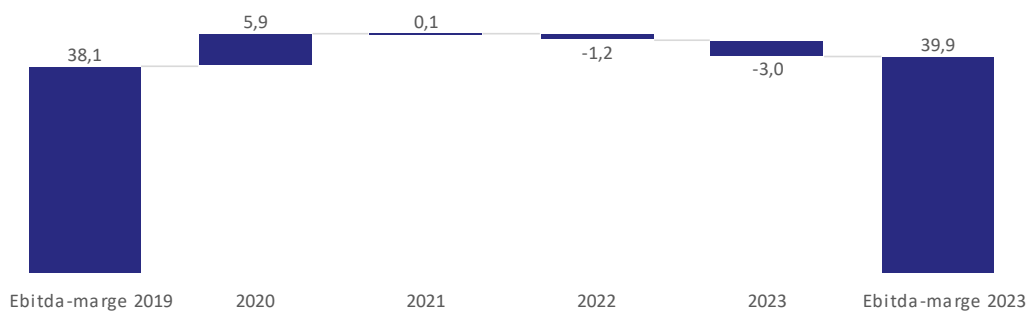
2.4. Ebitda

25. In 2023 zagen de operatoren Proximus N.V. (inclusief Scarlet), Orange (exclusief VOO) en Telenet hun nationale omzet uit elektronische communicatie en televisie stijgen met 2,7% tot 7,85 miljard euro. De toegenomen omzet resulteerde evenwel niet in een stabiele bedrijfswinst voor rentelasten en afschrijvingen (ebitda). In combinatie met de inflatiedruk op de kosten van materiaal, personeel en energie daalde de geaggregeerde ebitda met 4,5 procent, uitkomend op 3,13 miljard euro.

Figuur 23: Ebitda-marge 2023 (Bron: BIPT)

26. De EBITDA-marge neemt af met 3 procentpunten tot 39,9% in 2023, na een eerdere daling van 1,2 procentpunten in 2022.

Figuur 24: Evolutie Ebitda-marge 2019-2023, in procentpunten (Bron: BIPT)

3. Prijzen

27. De telecomoperatoren voerden in 2023 nieuwe prijsstijgingen door. De nominale tariefverhogingen voor de diensten die zij aanbieden worden toegeschreven aan de inflatie.

Proximus verhoogde in lijn met de voorgaande jaren op 1 januari 2023 de tarieven van zijn vaste telecomproducten en bundels, een tweede prijsstijging volgde op 1 juli 2023. Enkel het basisabonnement Internet Essential bleef in 2023 gespaard van een prijsstijging. Een vernieuwing van het mobiel aanbod van Proximus op 2 mei 2023 veroorzaakte wel een prijsdaling voor verschillende van zijn mobiele abonnementen.

Telenet verhoogde op 5 juni 2023 zijn abonnementstarieven voor zijn vaste diensten met 6 procent, de tarieven voor standalone mobiele diensten bleven in 2023 ongewijzigd. Orange voerde op 15 januari 2023 een prijsstijging door en dit voor zijn volledige aanbod van vaste en mobiele abonnementen. Ook de Waalse kabeloperator VOO, tot slot, verhoogde op 1 februari 2023 de tarieven van zijn volledige vaste en mobiele aanbod.

28. Volgens Eurostat steeg de gemiddelde prijs voor communicatiediensten in België² in 2023 met 1,8%. Deze stijging vindt al het derde jaar op rij plaats en overtreft die van de twee voorafgaande jaren, toen de stijging respectievelijk 0,8% (2022) en 0,2% (2021) bedroeg.

De prijsstijging van 2023 blijft wel onder het algemene inflatiecijfer van 2,3% in 2023.

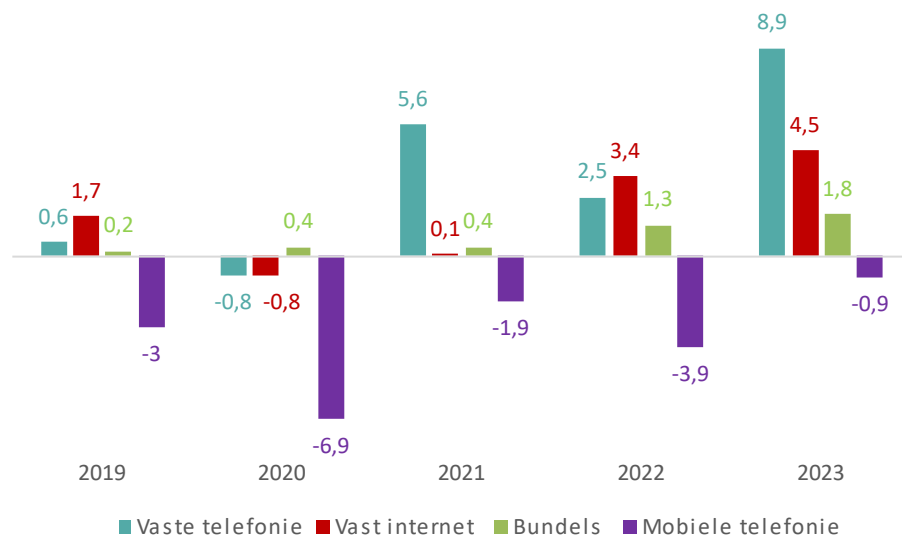

Figuur 25: Gemiddelde jaarlijkse prijswijziging communicatiediensten en diensten algemene geharmoniseerde prijsindex (Bron: Eurostat)

² COICP rubriek 0830 "telephone & telefax services". COICP is een classificatie van consumptie-uitgaven die wordt beheerd door de Verenigde Naties.

[https://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php?title=Glossary:Classification_of_individual_consumption_by_purpose_\(COICOP\)](https://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php?title=Glossary:Classification_of_individual_consumption_by_purpose_(COICOP))

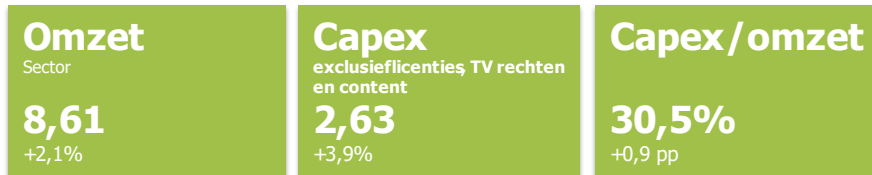
29. België behoort tot de 20 van de 27 EU-landen waar de telefoon-en telefaxdiensten bijdragen aan de prijsinflatie. Van de ons omringende landen is dit enkel het geval in Duitsland (+0,1%). In Frankrijk (-4,0%) , Nederland (-1,8%) en Luxemburg (-1,7%) zijn de prijzen voor telefoon- en telefaxdiensten gedaald.
30. Sinds 2021 dragen zowel vaste telefonie als vast internet en bundels bij aan de prijsinflatie. In 2023 is echter een aanzienlijk hogere gemiddelde jaarlijkse prijswijziging te zien. Voor vaste telefonie loopt de gemiddelde jaarwijziging in 2023 op van 2,5% naar 8,9%. Voor vast internet is er een toename van 3,4% naar 4,5% en voor bundels van 1,3% naar 1,8%. Alleen mobiele telefonie blijft een negatieve inflatie vertonen, hoewel de jaarlijkse prijsdaling sterk afneemt van -3,9% naar -0,9%.

Figuur 26: Gemiddelde jaarlijkse prijswijziging telecomdiensten, % (Bron: Eurostat)

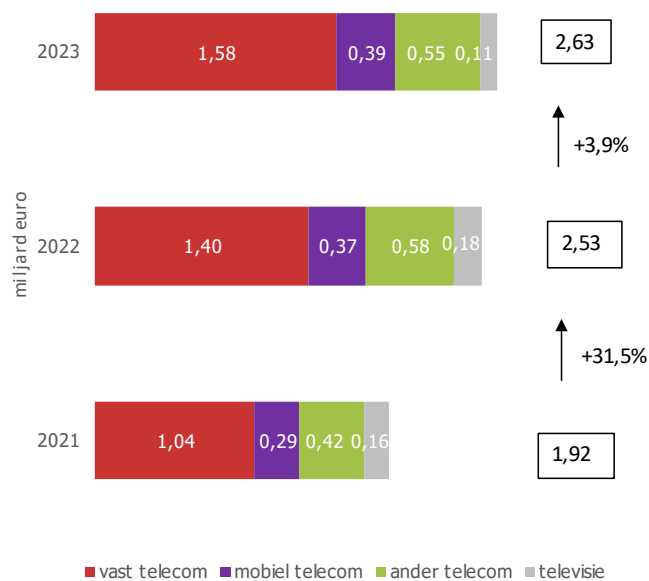
4. Investeringsen

31. In 2023 hebben de telecomoperatoren 30,5% van hun omzet uit elektronische communicatie en televisie aan kapitaaluitgaven (exclusief licentievergoedingen) toegewezen, wat een stijging met 0,9 procentpunten vertegenwoordigt ten opzichte van het jaar voordien.

Figuur 27: Capex-over-omzet ratio 2023 (Bron: BIPT)

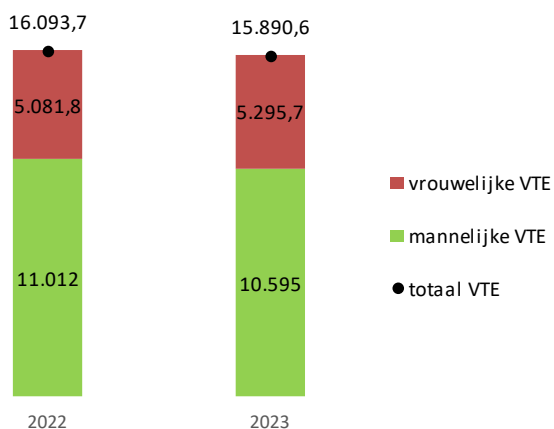
32. Op jaarbasis stijgen de investeringen in telecom en televisie (exclusief licentievergoedingen, uitzendrechten en content) met 99,4 miljoen euro (+3,9%), wat aanzienlijk lager is dan de toename met 605 miljoen euro een jaar voordien. Terwijl de investeringen in glasvezel blijven leiden tot een aanzienlijke verhoging van de investeringen in het vaste segment (+182,6 miljoen euro) blijven de investeringen in het mobiele segment relatief stabiel (+13,3 miljoen euro). De investeringen in televisie (exclusief uitzendrechten en content) zakken terug naar 0,11 miljard euro (-70,7 miljoen euro) en ook de overige investeringen gaan achteruit (-25,9 miljoen euro naar 0,55 miljard euro).

Figuur 28: Investeringsen in vaste activa, telecom en televisie (Bron: BIPT)

5. Tewerkstelling

33. Het directe tewerkstellingsniveau bij de telecomoperatoren neemt licht af met 203 voltijds equivalenten (VTE) tot 15.890,6. Eén derde hiervan zijn vrouwen, 1,7 procentpunten meer dan in 2022.

Figuur 29: Aantal voltijds tewerkgestelde equivalenten (Bron: BIPT)

6. Uitrol en gebruik

6.1. Vaste diensten

6.1.1. Marktspelers

34. Eind 2022 raakte telecomoperator **Edpnet**, die vaste en mobiele diensten aanbood op het Proximus-netwerk, in financiële moeilijkheden. Als reactie hierop nam Proximus het bedrijf over in het voorjaar van 2023. Deze overname trok de aandacht van de Belgische Mededingingsautoriteit (BMA), die een onderzoek startte om te beoordelen of Proximus mogelijk misbruik had gemaakt van zijn dominante positie. Het onderzoek werd in november 2023 beëindigd met de beslissing van Proximus om de activiteiten van Edpnet door te verkopen aan Citymesh. Met de toevoeging van Edpnet aan haar portfolio betreedt Citymesh voor het eerst de particuliere markt.

Citymesh verwierf eerder samen met Digi Communications spectrumrechten tijdens de 5G-veiling van de zomer van 2022, met als doel de vierde mobiele operator in België te worden. Echter **Digi Communications Belgium** is niet alleen van plan om mobiele diensten aan te bieden. Het bedrijf heeft ook aangekondigd dat ze een vast aanbod zullen lanceren in 2024³.

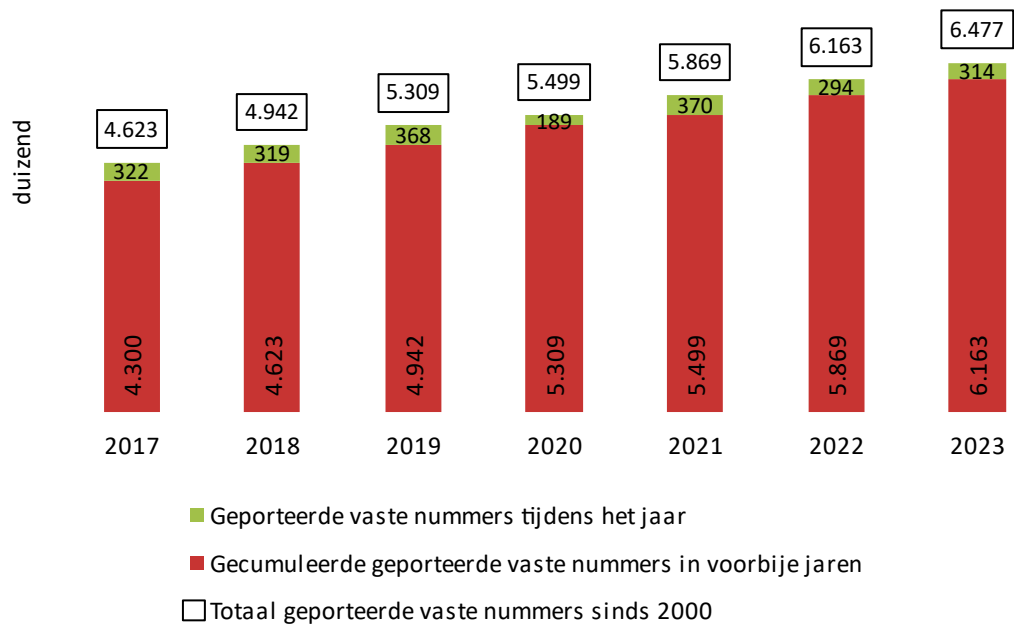
35. In 2023 verwierf **Orange** een meerderheidsaandeel in telecomoperator **VOO NV**. De afronding van de deal begin juni 2023 gaf Orange Belgium een belang van 75% min 1 aandeel in VOO NV, terwijl de resterende 25% plus één aandeel behouden bleef door Nethys. In de modaliteiten van de deal werd bepaald dat Nethys zijn belang in VOO kon omzetten in aandelen Orange Belgium, zonder zijn bestuurlijke rechten verbonden aan het belang te moeten opgeven. Deze operatie werd uitgevoerd op 2 mei 2024.⁴ Door zijn belang in VOO in te brengen, verwerft Nethys een belang van ongeveer 11% in Orange Belgium.
36. Op 1 juli 2023 werd **Wyre** de juridisch eigenaar van de bestaande netwerken van Telenet en Fluvius. Het infrastructuurbedrijf werd opgericht om een nieuw glasvezelnetwerk voor internet uit te rollen in Vlaanderen en (delen) van Brussel. Telenet houdt een participatie van 66,8 procent in Wyre, terwijl Fluvius de resterende 33,2 procent bezit.
37. De Luikse IT-groep **NRB** nam WIN, het IT-filiaal van de intercommunale Nethys, over. In 2022 kocht NRB 5G-spectrum om zijn B2B activiteiten verder te ontplooiën, maar in april 2024 werd de 5G-licentie verkocht aan Proximus.

³ <https://www.digi-belgium.be/>

⁴ <https://corporate.orange.be/nl/news-medias/openbare-bekendmaking-overeenkomstig-artikel-797-%C2%A741-van-het-wetboek-van-vennootschappen>

6.1.2. Vaste telefonie

38. De neerwaartse trend in vaste telefonie blijft aanhouden. Het aantal toegangskanalen⁵ tot het vaste telefoonnetwerk daalt met ongeveer 299.000, waardoor het totaal eind 2023 op 2,67 miljoen uitkomt.
39. Dit gaat hand in hand met een verdere afname van het aantal minuten dat wordt besteedt aan vaste telefonie. In 2023 daalt het volume vaste spraakminuten met 18,2% tot 3,096 miljard minuten.
40. Het behoud van hetzelfde vaste telefoonnummer bij de overstap naar een andere aanbieder van spraaktelefoondiensten blijft een belangrijke rol spelen om de keuzevrijheid van consumenten te waarborgen. Na de aanzienlijke daling van het aantal overgedragen vaste telefoonnummers in 2022 (-75.876), is dit aantal in 2023 opnieuw gestegen met 19.782, tot een totaal van 314.025.

Figuur 30: Aantal geporteerde vaste nummers (Bron: CRDC, BIPT)

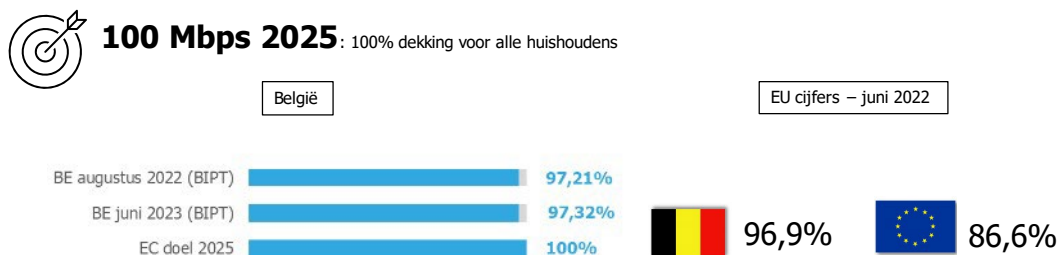
⁵ In een VOIP/VoB-abonnement en een ISDN-abonnement worden op een enkele vaste lijn meerdere spraakkanalen ondersteund waardoor meerdere telefoongesprekken tegelijkertijd kunnen worden gevoerd via dezelfde lijn.

6.1.3. Vast breedband

6.1.3.1. Beschikbaarheid

41. Toenemend dataverbruik op vaste netwerken⁶ leidt tot de uitrol van netwerken met een zeer hoge capaciteit (VHCN's⁷) die aan de eindgebruikers een vaste lijnverbinding bieden waarover diensten kunnen worden geboden met een download datasnelheid van minstens 1 gigabit per seconde (Gbps).
42. Om de uitrol van breedbandinfrastructuur met gigabitsnelheden voor te bereiden, stelde de EC in september 2016 als doelstelling dat 100 Mbps netwerken alle huishoudens moeten bereiken tegen 2025⁸. Met een nationaal dekkingpercentage van 97,32% in juni 2023, wat 0,11 procentpunt hoger is dan in augustus 2022, boekt België vooruitgang richting de doelstelling voor 2025. In de EU-27 bedroeg de gemiddelde dekking van 100 Mbps in juni 2022 86,6%, terwijl België hierboven presteerde met 96,9%.

Om de kloof in dekking voor hogere snelheidscategorieën verder te verkleinen, heeft de minister van Telecommunicatie in 2022-2023 twee subsidieoproepen gelanceerd met een totaalbudget van bijna 27 miljoen euro. Hierdoor zullen tegen eind 2025 15.500 huishoudens die nog geen toegang hadden tot 100 Mbps worden aangesloten op een netwerk dat downloadsnelheden tot 1 Gbps kan leveren.

Figuur 31: Dekking 100 Mbps (Bron: BIPT⁹ en EC)

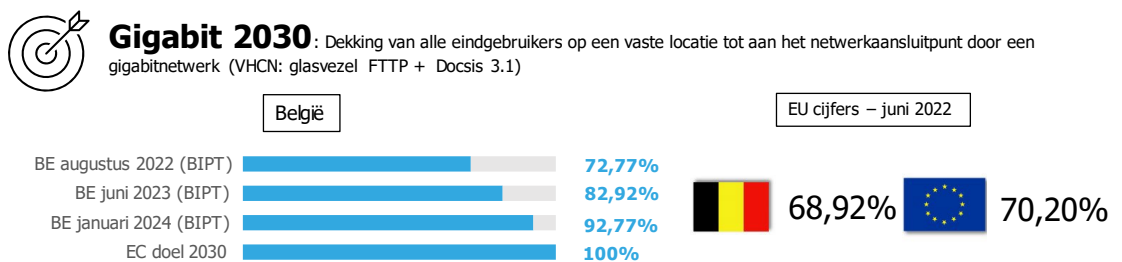
⁶ Zie onder 6.1.3.4

⁷ hetzij een netwerk voor elektronische communicatie dat ten minste tot aan het distributiepunt volledig uit optische-vezelelementen bestaat, hetzij een elektronisch communicatienetwerk dat, in gebruikelijke piekomstandigheden, in staat is om soortgelijke netwerkprestaties te bieden wat betreft downlink- en uplinkbandbreedte, veerkrachtigheid van het netwerk, parameters met betrekking tot fouten, latentietijden en de veranderingen daarin (Artikel 2 van de richtlijn (EU) 2018/1972 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2018 tot vaststelling van het Europees wetboek voor elektronische communicatie)

⁸ Zie mededeling van de Commissie van 14.09.2016: Connectiviteit voor een competitieve digitale eengemaakte markt - Naar een Europese gigabitmaatschappij
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=CELEX%3A52016DC0587>

⁹ Cijfers van januari 2024 worden gevalideerd en zijn nog beschikbaar voor publicatie.

43. In 2021 is de doelstelling voor breedbandconnectiviteit verhoogd als onderdeel van de Europese digitale ambities voor het komende decennium. Het streven is nu dat tegen 2030 alle huishoudens daadwerkelijk toegang hebben tot een gigabitnetwerk. Het bestuurskader, ontwikkeld om de doelstellingen voor het Europese decennium te bereiken, trad op 9 januari 2023 in werking¹⁰. Dit kader is gebaseerd op een samenwerkingsmechanisme waarbij zowel de Commissie als de lidstaten betrokken zijn. Voor elk streefdoel wordt samen met de lidstaten een EU-traject uitgestippeld waarna de lidstaten hun nationale strategische routekaarten voorstellen.
44. De vooruitgang op het vlak van connectiviteit op een vaste locatie wordt beoordeeld aan de hand van het percentage van de huishoudens dat toegang heeft tot VHCN's. Zowel FTTP¹¹ als Eurodocsis 3.1 zijn hier inbegrepen. FTTP wordt ook afzonderlijk gemonitord en in aanmerking genomen bij de interpretatie van de VHCN-gegevens.
45. België maakt vorderingen richting de connectiviteitsdoelstelling voor 2030. In juni 2023 zijn al 82,92% van de huishoudens voorzien van een dekking door een VHCN-netwerk en in januari 2024 is dit percentage gestegen tot 92,77%. Dit is een toename van 20 procentpunten ten opzichte van augustus 2022. In vergelijking met andere Europese landen vertoont België niettemin een lichte achterstand, aangezien de VHCN-dekking in juni 2022 68,92% van de huishoudens bereikte, terwijl het Europese gemiddelde op dat moment 70,2% bedraagt.

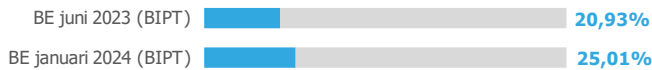
Figuur 32: VHCN-dekking (Bron: BIPT – EC)

46. Als we specifiek naar de uitrol van glasvezel kijken, blijkt dat België een grotere achterstand heeft ten opzichte van andere Europese landen. In juni 2022 bevindt België zich onderaan de ranglijst van de EU-27, met een dekking van 17,16% t.o.v. 56,5% in de EU-27. Volgens de meest recente cijfers van januari 2024 bedraagt de glasvezeldekking inmiddels 25% van de huishoudens.

¹⁰ Zie besluit (EU) 2022/2481 VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD van 14 december 2022 tot vaststelling van het beleidsprogramma voor het digitale decennium tot 2030 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32022D2481&qid=1673334649142>

¹¹ FTTP (fibre-to-the-premises) is breedband dat wordt geleverd via glasvezelkabels die helemaal tot aan de woning of het bedrijfspand lopen. Deze definitie omvat ook "FTTB", waarbij glasvezel eindigt bij een groot gebouw en breedbanddistributie binnen het gebouw, bijvoorbeeld naar verschillende flats, via een andere niet-glasvezeltechnologie plaatsvindt, zoals VDSL.

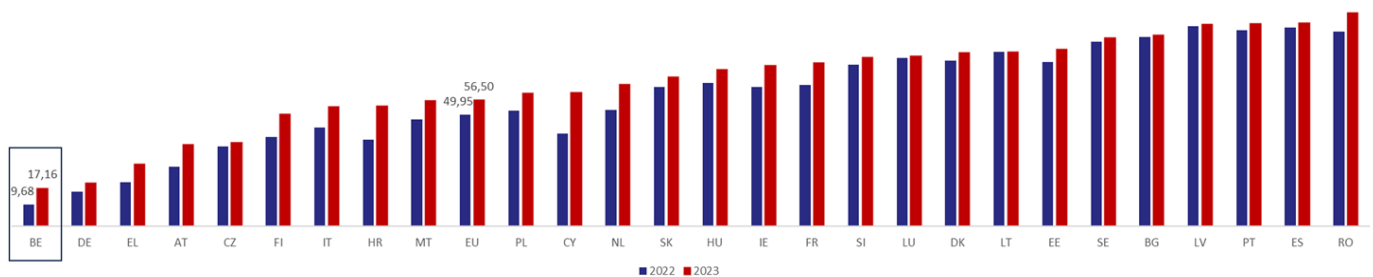
FTTP (FTTH + FTTB)

EU cijfers - juni 2022

Figuur 33: Glasvezeldekking (Bron: BIPT – EC)

Figuur 34: Glasvezeldekking in de EU27, 2022 (juni 2021 data) en 2023 (juni 2022 data) (Bron :EC)

47. De strategie van de operatoren Proximus, Telenet en Orange voor de komende jaren legt een sterke nadruk op de beschikbaarheid van gigabit-verbindingen. Deze toename in beschikbaarheid wordt niet alleen bewerkstelligd door de uitrol en upgrade van de eigen netwerken met Eurodocsis 3.1 en glasvezel. Ook het gebruik van de toegang tot de netwerken van de partners en/of concurrenten kan deel uitmaken van de strategie om het aanbod van 1 gigabit verder uit te breiden.

	Beschikbaarheid 1 gigabit	Objectief gigabit beschikbaarheid
 	<ul style="list-style-type: none"> Eind 2023: 30% van de gebouwen in België zijn aansluitbaar op glasvezel met een snelheid van 1 Gbps Juli 2023: 10 Gbps-internet wordt beschikbaar in alle gebieden waar glasvezeldekking is 	<ul style="list-style-type: none"> Tegen 2025: 50% van de gebouwen in België Tegen 2032: 95% van de gebouwen (+/- 6 miljoen).
 	<ul style="list-style-type: none"> 100% van de klanten kunnen surfen tegen 1 Gbps via HFC netwerk in Vlaanderen, 13 Brusselse gemeenten en laars van Henegouwen Start uitrol glasvezel tot aan de woning in juli 2023 in alliantie met Fluvius (JV Wyre) 	<ul style="list-style-type: none"> Tegen 2024: realisatie akkoord met Orange voor toegang tot HFC netwerk in Wallonië Tegen 2029: 70% van de huishoudens in Vlaanderen en delen van Brussel en Wallonië aansluitbaar op glasvezelkabel. Tegen 2038: verglazing van 78% van Vlaanderen en delen van Brussel.
 	<ul style="list-style-type: none"> Eind 2023: aanbod van breedbandinternet tegen 1 Gbps aan 95 procent van alle Belgen door middel van moderniseerd HFC netwerk van Voo met Eurodocsis 3.1 standaard in Brussel en Wallonie en toegang tot HFC en glasvezelnetwerk in Vlaanderen en Brusselse gemeenten waar Telenet actief is . Pilootproject Home Fiber van Orange met Fluvius in enkele steden in Vlaanderen. 	<ul style="list-style-type: none"> Tegen eind 2025: verkleining resterend percentage van 5% tot 2 à 3% Tegen 2040: directe glasvezelverbinding voor 66% van de klanten. Combinatie van glasvezelaansluitingen van Telenet in Vlaanderen en Brussel, eigen glasvezelaansluitingen in Wallonië en Brussel en via eventueel nieuwe samenwerkingen met andere partners die glasvezelnetwerken hebben.

Figuur 35: Beschikbaarheid van 1 gigabit (Bron: BIPT)

48. Telenet stelt dat 100% van zijn klanten kan surfen tegen een theoretische downloadsnelheid van 1 gigabit/s¹². Het internet van 1 gigabit passeert in Vlaanderen, in 13 Brusselse gemeenten en in de laars van Henegouwen via het kabelnetwerk dat gebruik maakt van een hybride technologie, HFC (hybrid fiber coax) genoemd. Daarbij wordt glasvezel gecombineerd met coaxkabels die worden gebruikt om de laatste meters van het netwerk tussen de distributiekast en de woningen te overbruggen.

Om het glasvezelnetwerk door te trekken naar de huizen en bedrijven werken Telenet en Fluvius samen in het infrastructuurbedrijf Wyre dat verder bouwt op de bestaande netwerken. De samenwerking kreeg op 31 mei 2023 groen licht van de EC. Telenet houdt een participatie van 66,8 procent aan in Wyre, Fluvius de resterende 33,2 procent. De eerste glasvezel werd op 3 juli 2023 verbonden met een adres in Mechelen. Wyre wil tegen 2029 rond 70% van de huishoudens in Vlaanderen en delen van Brussel en Wallonië aansluitbaar maken op de glasvezelkabel. Tegen 2038 zouden 78% van Vlaanderen en delen van Brussel gedekt moeten zijn. In gebieden waar de aanleg van glasvezel te kostenintensief is, voorziet Wyre het bestaande HFC-netwerk te blijven verbeteren via de introductie van de nieuwste kabelstandaarden (zoals Docsis 4.0), die op termijn ook fibersnelheden tot 10 Gbps toelaten.

Tot slot maakt Telenet zich klaar om de retailmarkt voor vast breedband te betreden in het dekkingsgebied van de Waalse kabeloperator VOO. Het netwerk van VOO werd op commerciële basis voor Telenet geopend ingevolge een akkoord van januari 2023.

49. De glasvezeldekking van Proximus en zijn partners¹³ is eind 2023 gestegen tot bijna 30% van alle Belgische gebouwen (ten opzichte van 21% eind 2022). Er zijn in 2023 466.000 meer woningen en bedrijven aansluitbaar op glasvezel, goed voor een totaal van 1,748 miljoen¹⁴. In het kader van de "Bold2025" strategie voor de jaren 2023-2025 herbevestigde Proximus zijn ambitie om samen met zijn partners 95% van de Belgische gebouwen aansluitbaar te maken op glasvezel tegen 2032. Tegen 2025 zou 50% aansluitbaar moeten zijn. Het bestaande koperen netwerk wordt geleidelijk aan uitgefaseerd, waarbij de eerste afschakelingen eind 2022 zijn uitgevoerd. Voor de uitschakeling wordt de algemene regel gehanteerd dat retail koperlijnen in een specifieke zone ten laatste 5 jaar nadat FTTH er

12

https://www2.telenet.be/residential/nl/netwerk/fiber/?CMP=sbr_fibernet%20telenet_e%7c&s_kwcid=AL!14365!3!661418076414!e!!g!!fibernet%20telenet&gclid=EATaIQobChMIsmjC_envgAMVCNN3Ch0tMAR4EAAYAiAAEqJ6CfD_BwE&qclsrc=aw.ds

¹³ Deze partners zijn Eurofiber in Wallonië (JV Unifiber – 0,6 miljoen gebouwen), EQT Infrastructure in Vlaanderen (JV FiberKlaar – 1,5 miljoen gebouwen), Ethias en de Duitstalige Gemeenschap in de Duitssprekende gemeenschap (JV Gofiber- Glasfaser Ostbelgien – 40 duizend gebouwen). Proximus heeft een aandeel van 50% - 1 aandeel. De partners bezitten het resterende aandeel. Met een consortium van Belgische financiële partners werd in juni 2022 een MoU ondertekend om tegen 2023 tot 1,7 miljoen gebouwen aan te sluiten op het glasvezelnetwerk in landelijke gebieden. De besprekingen voor de oprichting van een joint venture zijn nog lopende.

¹⁴ Zie presentatie Q4 resultaten Proximus – slide 9

beschikbaar is, daadwerkelijk worden afgeschakeld en dat de eindklanten worden gemigreerd¹⁵.

50. Na de overname van kabeloperator VOO presenteerde Orange in juni 2023 zijn nieuwe strategie voor België: "Lead The Future". In de context van deze strategie werd een versnelde modernisering van het hybride netwerk van VOO in Wallonië en Brussel aangekondigd. Voor toegang tot Vlaanderen sloot Orange begin 2023 een commercieel akkoord met Telenet. Op die manier kan Orange eind 2023 aan 95 procent van alle Belgen breedbandinternet met snelheden van 1 Gbps aanbieden¹⁶.
51. In lijn met het Europees beleidskader voor het digitaal decennium heeft België een nationale strategische routekaart ontwikkeld. Deze routekaart schetst de jaarlijkse vooruitgang om de doelstelling van 100% VHCN-dekking tegen 2030 te realiseren. Om de kloof tussen de dekking in 2023 (82%) en volledige dekking in 2030 te overbruggen is een gemiddelde jaarlijkse groei van 2,8% nodig. Dit vertaalt zich in de volgende evolutie over de periode 2023-2030:

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
BE traject	78%	82%	>82%	>85%	>88%	>91%	>94%	>97%	100%

Figuur 36: Belgisch traject naar 100% VHCN-dekking in 2030 (Bron: FOD economie¹⁷)

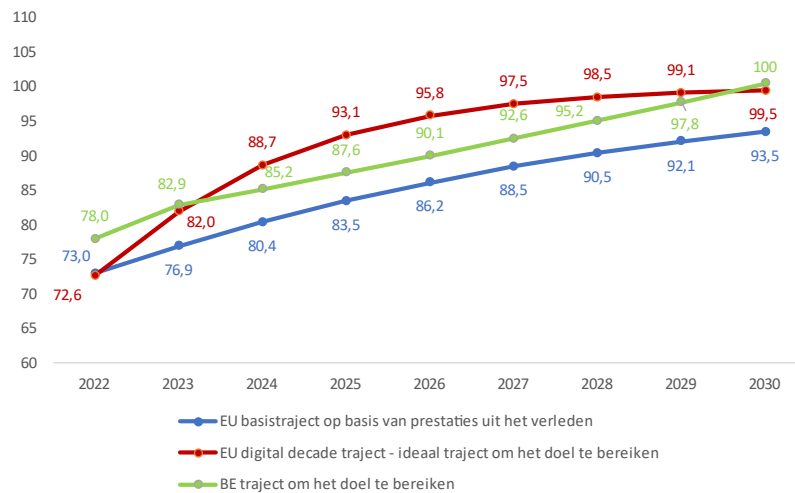
52. De waarden van het Belgisch traject, gebaseerd op een constant jaarlijks groeipercentage van 2,8% vanaf 2023, bevinden zich boven de waarden van het EU-basistraject. Dit EU-basistraject schetst de verwachte vooruitgang die de EU zal boeken op basis van de huidige trends. In vergelijking met het Europees Digital Decade-traject zijn de Belgische prognoses echter lager. Het Digital Decade-traject schetst het ideale pad om in 2030 100% dekking te bereiken en is gebaseerd op een S-vormige curve die rekening houdt met de gebruikelijke adoptie van nieuwe technologieën.¹⁸

¹⁵ Zie BIPT-mededeling van 20 juni 2023 over het afschakelen van het kopernetwerk door Proximus <https://www.bipt.be/operators/publicatie/mededeling-van-20-juni-2023-over-het-afschakelen-van-het-kopernetwerk-door-proximus>

¹⁶ Zie persbericht Orange van 18/01/2024: Orange België neemt de leiding als nationale gigabit netwerkprovider.

¹⁷ <https://economie.fgov.be/nl/publicaties/digital-decade-2030-roadmap>

¹⁸ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/communication-establishing-union-level-projected-trajectories-digital-targets>

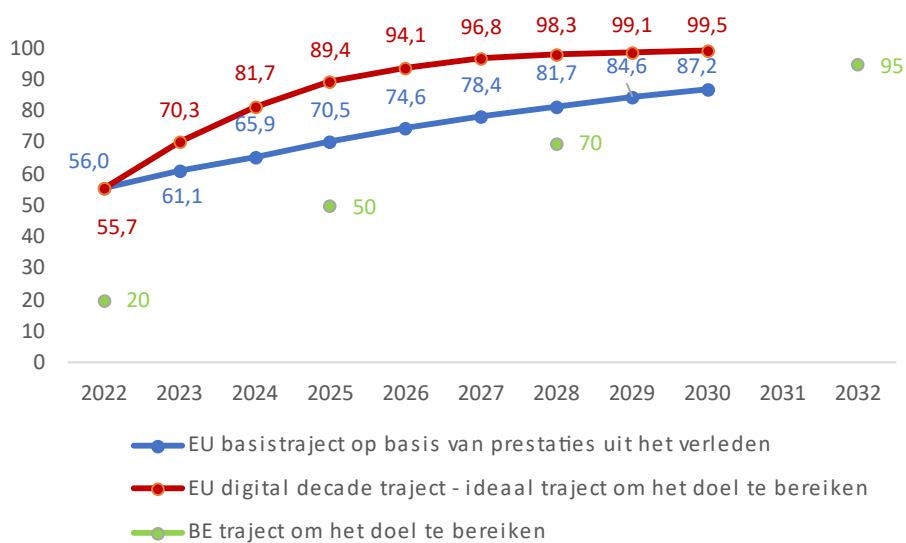
Figuur 37: Traject naar 100% VHCN-dekking in 2030 op EU en Belgische niveau (Bron: EC, BIPT)

53. Het Belgisch traject voor de uitrol van glasvezel voorziet, op basis van publieke informatie van Proximus en zijn joint ventures, een dekking rond 70% in 2028 en 95% tegen 2032. De reële dekking ligt naar alle waarschijnlijkheid wat hoger als ook rekening wordt gehouden met de glasvezeliniciatieven van andere operatoren.

	2022	2025	2028	2032
BE traject	>20%	>50%	>70%	>95%

Figuur 38: Belgisch traject naar 100% FTTP tegen 2030 (Bron: BIPT)

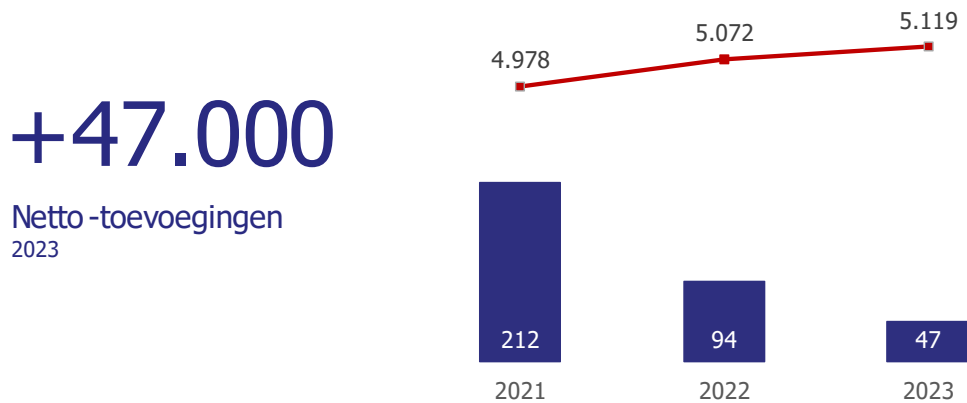
54. Op EU-niveau schat de Europese Commissie, gebaseerd op historische gegevens, dat glasvezel zonder gewijzigd beleid naar verwachting 87,2% van de huishoudens in 2030 zal bereiken. Om de kloof tussen deze geschatte waarde en de doelstelling van 100% in 2030 te overbruggen, heeft de Europese Commissie een theoretisch vooruitgangstraject uitgewerkt tot aan die streefwaarde. Dit ideale pad vertoont een S-vormige trend, omdat de uitrol van glasvezelinfrastructuur snel begint in dichtbevolkte gebieden met redelijke investeringskosten, maar langzamer verloopt in meer kosten intensieve landelijke gebieden.

Figuur 39: Traject naar 100% FTTP tegen 2030 op EU en Belgisch niveau (Bron: EC, BIPT)

6.1.3.2. Retail vast breedband: nationaal

55. De verkoop van vaste breedbandlijnen blijft verder groeien en bereikt eind 2023 een totaal van 5,1 miljoen (+47.000 op jaarbasis) en een gemiddelde van 43,6 vaste breedband-aansluitingen per 100 inwoners.

Figuur 40: Netto-toevoegingen vast breedband en volume eind 2023 (inclusief FWA¹⁹) (Bron: BIPT)

56. In termen van huishoudens groeit de penetratie van vast breedband verder: eind 2023 beschikken 81,2% van de Belgische huishoudens over een vaste breedbandlijn²⁰, wat 0,6 procentpunten hoger is dan een jaar eerder.

Om verdere vooruitgang te boeken, is het belangrijk om niet alleen de dekkingskloof in breedbandinfrastructuur verder te verkleinen, maar ook het actief gebruik van deze diensten te stimuleren. Op dit laatste gebied staat België nog zeker voor een uitdaging.

5% van de Belgische bevolking tussen 16 en 74 jaar maakt in 2023 geen actief gebruik van vast breedband²¹. Een belangrijke bijdrage aan deze situatie is het gebrek aan digitale vaardigheden: ongeveer 41% van de Belgische bevolking tussen 16 en 74 jaar beschikt niet over "basis" digitale vaardigheden²². Het is echter van cruciaal belang om deze essentiële digitale vaardigheden te verwerven om optimaal te profiteren van de mogelijkheden die het internet biedt. De federale regering wil hieraan bijdragen en trok daarvoor in april 2024 1 miljoen euro uit.

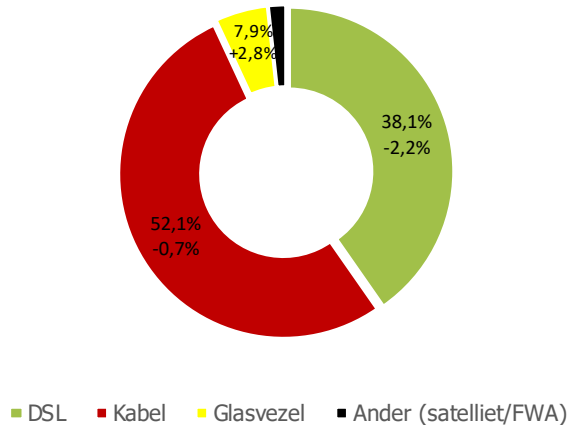
¹⁹ FWA = vaste draadloze toegang waarbij er gebruik wordt gemaakt van radioverbindingen.

²⁰ Berekening op basis van het aantal vaste breedbandlijnen die worden afgenomen door particuliere klanten voor persoonlijk gebruik. Een niet-particuliere klant daarentegen maakt hoofdzakelijk gebruik van een elektronische communicatiedienst(en) voor het verrichten van economische activiteiten. Niet-residentiële klanten zijn onder meer bedrijven, ondernemers/zelfstandigen, niet-gouvernementele organisaties en instellingen uit de publieke/overheidssector.

²¹ Bron: ICT huishoudenquête <https://statbel.fgov.be/nl/themas/huishoudens/ict-gebruik-huishoudens>

²² Bron: ICT huishoudenquête <https://statbel.fgov.be/nl/themas/huishoudens/ict-gebruik-huishoudens/digitale-vaardigheden>

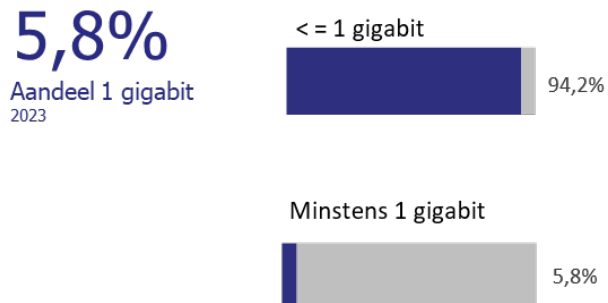
57. Er wordt minder breedband via DSL verkocht (-94.000) ten voordele van glasvezel (+143.000). Het aandeel van glasvezel in het totaal aantal vaste breedbandaansluitingen groeit met 2,8 procentpunten naar 7,9%. Het aandeel van kabel neemt met 0,7 procentpunten af naar 52,1%.

Figuur 41: Vaste breedbandlijnen per technologie (Bron: BIPT)

58. De groei van vast breedband in 2023 is er voornamelijk gekomen door de sterke toename van het aantal vaste breedbandlijnen met een theoretische downloadsnelheid van minstens 1 Gbps. De opname ervan is met 108.978 lijnen toegenomen tot iets meer dan 295.000. Het aandeel van 1 Gbps in het totaal aantal vaste breedbandlijnen stijgt hiermee van 3,7% naar 5,8%.

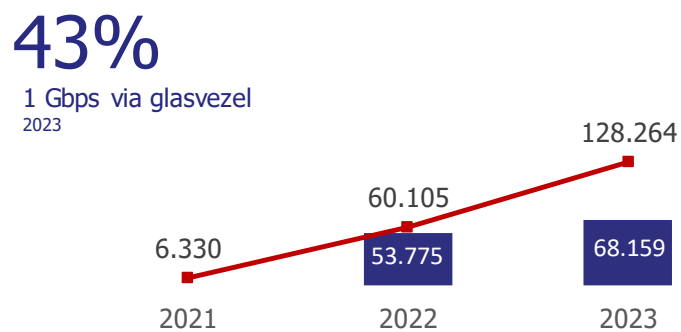

Figuur 42: Take up van minstens 1 Gbps in het totaal aantal vaste breedbandlijnen (Bron: BIPT)

59. Het vast internetaanbod aan een theoretische downloadsnelheid van 1 Gbps wordt in België geleverd via coax en via glasvezel, als afzonderlijk product of gebundeld met andere diensten (mobiel, TV, vaste telefonie).

De meerderheid van de verkochte 1 Gbps lijnen is gebaseerd op het kabelnetwerk (57%), de overige lijnen worden verkocht op het glasvezelnetwerk (43%). De take up van 1 Gbps op glasvezel eind juni 2023 (104.000) vertegenwoordigt ongeveer 10% van de huishoudens die op dat moment toegang hebben tot glasvezel (20,93%²³ van 5,142 miljoen huishoudens).

²³ BIPT vaste atlas juni 2023

Figuur 43: Take up van 1 Gbps per breedbandtechnologie (Bron: BIPT)

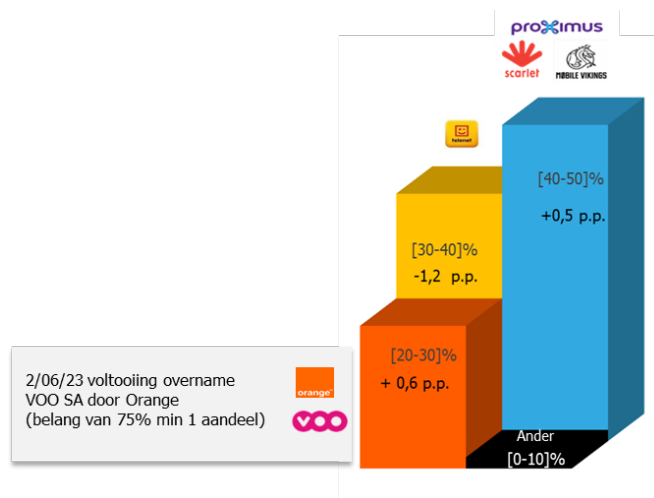
60. Telenet, Orange en VOO bieden een vaste internetdienst met een snelheid van 1 Gbps aan op standalone basis. Proximus levert deze dienst enkel in het kader van een bundel. Bij Telenet betalen de klanten hiervoor 76,14 euro/maand, bij VOO 71 euro/maand en bij Orange 69 euro/maand²⁴.
61. Voor de levering van vast internet aan minstens 1 Gbps, in combinatie met televisie via decoder, variëren de prijzen tussen 83 euro/maand (VOO) en 92,32 euro/maand (Telenet). Klanten die kiezen voor gigabit internet samen met het hoogste inbegrepen datavolume van een mobiel abonnement betalen tussen 94 euro/maand (VOO) en 107,99 euro/maand (Proximus). Telenet en Orange bevinden zich hier tussenin met respectievelijk 95,39 euro/maand en 98 euro/maand.
De combinatie van gigabit internet met televisie via decoder en mobiel in een 3-play bundel is enkel beschikbaar bij VOO en Orange tegen een prijs van respectievelijk 111 euro/maand en 117 euro/maand. Voor gigabit internet als onderdeel van een 4-play bundel wordt tussen 117,54 euro/maand (Telenet) en 129 euro/maand (Orange) aangerekend.

²⁴ Prijzen op 1 januari 2024

	Via coax (Eurodocsis 3.1)	Via glasvezel
		<ul style="list-style-type: none"> Pack Flex Fiber / INT + MOB (350 GB) Giga Fiber (2,5 Gbps download) = 107,99 €/maand Ultra Fiber (8,5 Gbps download +27 €/maand) = 134,99 €/maand Pack Flex Fiber / INT + TV (decoder) + TEL Giga Fiber (2,5 Gbps download) : 92,99 €/maand. Ultra Fiber (8,5 Gbps download +27 €/maand) = 119,99 €/maand Pack Flex Fiber / INT + TV (decoder) + mobiel (350 GB) + TEL: Giga Fiber (2,5 Gbps download) = 125,99 €/maand Ultra Fiber (8,5 Gbps download +27 €/maand) = 152,99 €/maand
	<ul style="list-style-type: none"> 1-play internet "All Internet Speedboost" : 76,14 €/maand Giga Internet + Telenet TV Iconic (decoder) : 92,32 €/maand ONEup bundel internet + mobiel (300 GB) + TEL: 95,39 €/maand ONEup bundel internet + TV (decoder) + mobiel + TEL : 117,54 €/maand 	Alle producten met internet met 1 Gbps snelheid die Telenet aanbiedt via coax zijn ook beschikbaar op fiber. Product en prijs zijn hetzelfde.
 	<ul style="list-style-type: none"> Orange : <ul style="list-style-type: none"> - 1 play Giga Fiber: 69 €/maand - Giga Fiber (1 Gbps) + TV (decoder) : 88 €/maand - Giga Fiber (1 Gbps) + mobiel (300 GB): 98 €/maand - Giga Fiber (1 Gbps) + TV (decoder) + mobiel (300 GB) : 117 €/maand - Giga Fiber (1 Gbps) + TV (decoder) + mobiel (300 GB) + TEL : 129 €/maand Voo : <ul style="list-style-type: none"> - SOLO internet giga rapide : 71 €/maand - DUO internet giga rapide + Tv (decoder) : 83 €/maand - DUO Internet giga rapide + mobiel (90 GB): 94 €/maand - TRIO Internet giga rapide + TV (decoder) + mobiel (90 GB): 111 €/maand - Quatro Internet giga rapide + TV + mobiel (90 GB) + TEL : 123 €/maand 	<ul style="list-style-type: none"> Home Fiber in enkele steden in Vlaanderen (pilotproject met Fluvius) : De producten en prijzen zijn hetzelfde als het aanbod via coax.

Figuur 44: Minstens 1 Gbps-aanbod van Proximus, Telenet en Orange (Bron: BIPT – website operatoren januari 2024)

62. Eind 2023 behoudt Proximus (inclusief Scarlet en Mobile Vikings) het hoogste marktaandeel in volume op de retailmarkt, met een percentage tussen 40% en 50%. Dit vertegenwoordigt een stijging van 0,5 procentpunten ten opzichte van het voorgaande jaar. Gelijktijdig nam ook het marktaandeel van Orange/VOO, op vergelijkbare basis, toe met 0,6 procentpunten tot [20%-30%]. Telenet daarentegen verliest 1,2 procentpunten maar blijft met een aandeel tussen 30% en 40% de op een na grootste provider van vast breedband op de retailmarkt.

Figuur 45: Marktandelen vast breedband, in volume, eind 2023 (Bron: BIPT)

6.1.3.3. Retail vast breedband: per gewest

63. In zowel Vlaanderen als Wallonië heeft eind 2023 ongeveer 83% van de huishoudens een vaste breedbandverbinding. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is de penetratie lager, met 75,5%.

	Vlaams gewest	Waals gewest	Brussels gewest
Volume (duizend)	2.956 +2%	1.580 +1,4%	522 +1,1%
Particulier (duizend)	2.430 +1,9%	1.341 +1,3%	434 +0,8%
Niet-particulier (duizend)	526 +2,7%	239 +2,3%	88 +2,1%
Penetratie (huishoudens)	82,9%	82,5%	75,5%

Figuur 46: Take up van vast breedband per gewest²⁵ (Bron: BIPT)

²⁵ Exclusief hoogwaardige breedbandtoegang en lijnen die de telecomoperatoren niet kunnen toewijzen aan een postcode.

64. De adoptie van de diverse breedbandtechnologieën vertoont variatie tussen de gewesten.

In het Vlaamse gewest blijft meer dan 60% van de verkochte vaste breedbandlijnen gebaseerd op kabeltechnologie, terwijl dit percentage in het Waals gewest 39% bedraagt. In het Brussels gewest is dit percentage nog lager, namelijk 31%. XDSL blijft zowel in Wallonië als Brussel de meest gebruikte technologie, met respectievelijk 52% en 46% van de vaste breedbandaansluitingen.

Wat de verkoop van glasvezel betreft, is het aandeel in het totaal aantal vaste breedbandlijnen 21% in Brussel (+9 pp), terwijl dit zowel in Vlaanderen als in Wallonië groeit met 2 pp tot een aandeel van 6%. Ondanks het lagere percentage ligt de verkoop van glasvezel in absolute cijfers wel hoger in Vlaanderen, met 182 duizend, vergeleken met Brussel (109 duizend) en Wallonië (94 duizend).

	Vlaams gewest	Waals gewest	Brussels gewest
% DSL	29% -1 pp	52% -3 pp	46% -8 pp
% kabel	64% -1 pp	39% +1 pp	31% +0 pp
% glasvezel	6% +2 pp	6% +2 pp	21% +9 pp
% FWA	1% +0 pp	3% +0 pp	3% +0 pp

Figuur 47: Take up van vast breedband in de gewesten, aandeel van de breedbandtechnologieën (Bron: BIPT)

65. Afgelopen jaar heeft Telenet marktaandeel op de nationale vaste breedbandmarkt verloren. Die daling is waarneembaar in zowel het Vlaamse gewest (-1,7 pp) als in het Brusselse gewest (-0,8 pp), beide behorend tot het dekingsgebied van de kabelinfrastructuur van Telenet. Proximus wist van dit verlies te profiteren door in het Vlaamse gewest 0,9 pp meer marktaandeel te verwerven en in het Brussels gewest 0,7 pp. Ook Orange/VOO hebben een deel van het verlies van Telenet in het Vlaams gewest weten te recupereren. Hun marktaandeel verstevigt er met 0,6 pp tot [0-10]%.

66. De wijzigingen in marktaandelen hebben geen impact op de gevestigde posities: Telenet behoudt zijn ruime marktleiderschap in Vlaanderen met een aandeel tussen [50-60]%, terwijl Proximus zijn leidende positie in het Brussels gewest handhaaft met [60-70]%.

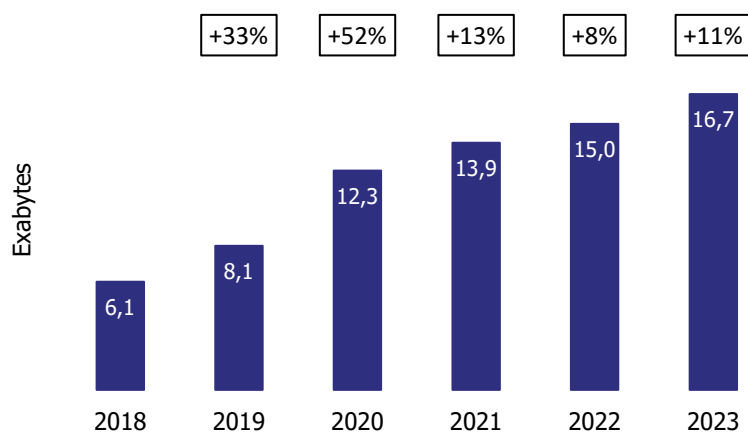
67. In het Waals gewest slaagt alleen Orange/VOO erin zijn marktaandeel, op vergelijkbare basis, te laten groeien met 0,4 pp tot [40-50]%. Proximus verliest 0,6 pp, maar blijft marktleider met [50-60] %.

	Vlaams gewest	Waals gewest	Brussels gewest
  	[30-40] % +0,9 pp	[50-60] % -0,6 pp	[60-70] % +0,7 pp
	[50-60] % -1,7 pp	[0-10] % -0,1 pp	[10-20] % -0,8 pp
 	[0-10] % +0,6 pp	[40-50] % +0,4 pp	[20-30] % -0,1 pp
Ander	[0-10] % +0,2 pp	[0-10] % +0,2 pp	[0-10] % +0,2 pp

Figuur 48: Marktaandelen vast breedband, in volume (Bron: BIPT)

6.1.3.4. Retail vast breedbandverkeer

68. De hoeveelheid vast breedbandverkeer²⁶ blijft gestaag groeien voortgestuwd door een verschuiving naar geavanceerdere technologieën met hogere snelheden, zoals glasvezel, en een toenemende populariteit van bandbreedte-intensievere diensten, waaronder streamingdiensten voor video's en muziek. In 2023 bedroeg de groei 11% om 16,7 exabytes te bereiken.

Figuur 49: Vast breedbandverkeer in exabytes (Bron: BIPT)

69. Het gemiddeld maandelijks dataverbruik per vaste breedbandlijn stijgt van 251 gigabytes in 2022 naar 278 gigabytes in 2023.

²⁶ Vast breedband internetverkeer verwijst naar verkeer dat wordt gegenereerd door abonnees met vast breedband gemeten bij het toegangspunt voor de eindgebruiker. Het wordt gemeten door optelling van het download- en uploadverkeer. Groothandelsverkeer, "walled garden" (toegangsbeheer van een gebruiker tot webcontent en diensten), IPTV en kabeltelevisie-verkeer zijn uitgesloten.

6.1.3.5. Wholesale vast breedband

70. Netwerkeexploitanten stellen groothandelscontracten beschikbaar, waarmee internet-providers zonder eigen netwerkinfrastructuur de kans krijgen om breedbandproducten op de markt te brengen. De toegang tot het netwerk van de netwerkeexploitant wordt verleend op basis van zowel commerciële groothandelsovereenkomsten als op basis van gereguleerde overeenkomsten.
71. De gereguleerde wholesale breedbanddiensten betreffen diensten die via xDSL (op koper), via FTTH punt-tot-punt en punt-tot-multipunt (op glasvezel) of via Eurodocsis (op coax) worden geleverd door de netwerkeexploitanten die werden aangeduid als operatoren met een aanmerkelijke marktmacht²⁷:
- **Proximus** is verplicht om een wholesale toegang tot zijn koperen netwerk aan te bieden door een combinatie van ontbundelde lokale toegang en een centrale bitstreamtoegang. Als gevolg van ex-ante regulering van 2018²⁸ is Proximus ook verplicht toegang tot zijn glasvezelinfrastructuur te bieden aan alle telecomoperatoren die hierom vragen. Deze toegang tot het punt-tot-multipunt FTTH-netwerk, dat sinds 2017 wordt uitgerold, wordt verleend op centraal niveau via bitstream.²⁹
 - **FiberKlaar en Unifiber**, joint ventures opgericht door Proximus, zijn verplicht om hun glasvezelnetwerk te verhuren. Op hun passieve punt-tot-punt FTTH-netwerk zijn dezelfde verplichtingen van toepassing als die waaraan Proximus als dominante operator op de markt voor lokale toegang is onderworpen.
 - Sinds juli 2023 moet **Wyre** centrale toegang bieden tot het coax-kabelnetwerk. Deze verplichting is opgelegd als gevolg van de overname van het kabelnetwerk van Telenet, dat al sinds 2018 onderworpen was aan een verplichting tot toegang.
 - De verplichting voor centrale toegang tot het kabelnetwerk, die sinds 2018 van toepassing is op Brutélé en VOO SA, geldt sinds juni 2023 voor **Orange** door de overname van VOO.
72. Niet-gereguleerde groothandelsverkoop van breedbanddiensten (ook wel carrier diensten genoemd) wordt door **Proximus** zowel aangeboden op het eigen koperen netwerk als op het glasvezelnetwerk. Ook de verhuur van kabel- en glasvezelinfrastructuur van **Wyre** aan Orange/VOO vindt plaats in overeenstemming met een commerciële wholesale overeenkomst die gebaseerd is op de gereguleerde referentie-aanbiedingen van Telenet, Brutélé en VOO SA. De overeenkomst dateert van juli 2023 en biedt Orange/VOO en

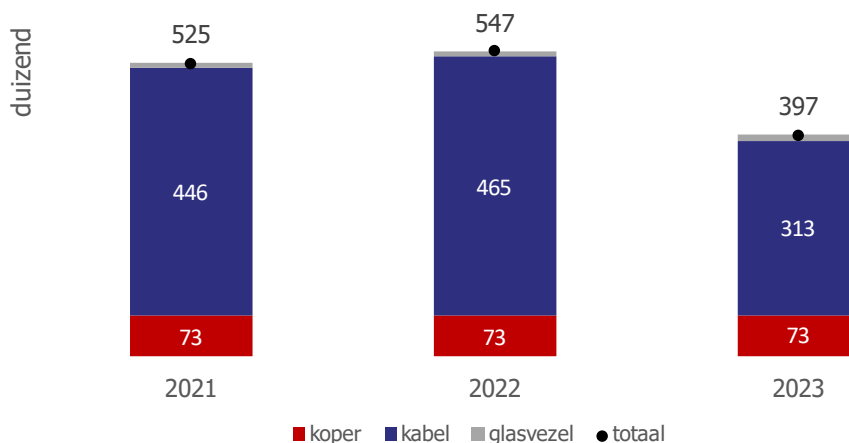
²⁷ De verplichting voor operatoren met een aanmerkelijke marktmacht om wholesale breedbandproducten aan te bieden moet voorkomen dat ze hun marktmacht gebruiken en weigeren in te gaan op verzoeken tot toegang

²⁸ Overeenkomstig het besluit van de CRC van 29 juni 2018 betreffende de analyse van de markten voor breedband en televisieomroep.

²⁹ De drie vormen van de opgelegde lokale toegang (virtuele ontbundeling (VULA), toegang tot goten en toegang tot een golfengtepaar (WDM)) worden momenteel niet gecommercialiseerd omdat er geen vraag naar is.

Telenet/Wyre (die het coaxnetwerk van Telenet overnam) gedurende 15 jaar wederzijdse toegang tot hun hybride-coaxiale (HFC) netwerken, evenals toegang tot hun toekomstige FTTH netwerken.

73. Eind 2023 blijft de vraag naar groothandelstoegangen op het coaxnetwerk het grootst: ongeveer 79% van de totale wholesale verkoop (exclusief zelfvoorziening³⁰) wordt geleverd via het kabelnetwerk. Dit is minder dan in 2022 (85%) wat verklaard kan worden door de overname van de onafhankelijke ondernemingen Brutélé en VOO SA door Orange.
74. Op het einde van 2023 wordt ongeveer 3% van de groothandelstoegangen die aan derden worden verkocht, geleverd via glasvezel. Het aandeel van glasvezel in het totaal aantal groothandelstoegangen stijgt daarmee met 1,1 procentpunt, wat meer is dan in 2022 toen de stijging 0,2 procentpunt bedroeg.

Figuur 50: Wholesale breedbandlijnen per technologie, exclusief zelfvoorziening (Bron: BIPT)

75. Bitstreamtoegang, waarbij toegang en transport in het netwerk worden gecombineerd zodat alternatieve operatoren vaste breedbanddiensten kunnen aanbieden aan hun eigen klanten, blijft de meest voorkomende vorm van groothandelstoegang: 97,5% van de wholesale breedbandtoegangen worden via bitstream mogelijk gemaakt. Ontbundelde toegangen, die de alternatieve operator de keuze laten van zijn eigen elektronische apparatuur, blijven stabiel met een aandeel van 1% van het totaal aantal afgenomen wholesale lijnen, net zoals de wholesale toegangen die op commerciële basis wordt doorverkocht.

³⁰ Zelfvoorziening verwijst naar de interne verkopen binnen een verticaal geïntegreerd bedrijf of naar de verkoop tussen entiteiten binnen één onderneming in plaats van de verkoop aan derde partijen. Deze laatste situatie doet zich o.a. voor na de totstandkoming van een concentratie waarbij een duurzame wijziging van zeggenschap plaats vindt. Dit is het geval wanneer 2 ondernemingen beslissen te fuseren, wanneer er een overname plaatsvindt of wanneer 2 ondernemingen een joint venture oprichten.

76. Een alternatief voor toegangsverplichtingen zijn mede-investeringen. Specifieke maatregelen met betrekking tot mede-investeringen in netwerken met zeer hoge capaciteit werden geïntroduceerd in het Europese wetboek voor elektronische communicatie, aangenomen in december 2018, om investeringen in deze netwerken te stimuleren en de doelstellingen van de gigabitmaatschappij voor de Europese Unie te helpen verwezenlijken.

Exploitanten met aanzienlijke marktmacht (SMP) kregen de mogelijkheid om voorstellen tot co-investeringen aan te bieden die openstaan voor andere aanbieders van elektronische communicatienetwerken of -diensten. Als deze voorstellen voldoen aan de voorwaarden van de EECC³¹, is het de taak van de nationale regelgevende instantie (NRA) om deze toezeggingen verplicht te stellen. In ruil daarvoor wordt de SMP-exploitant vrijgesteld van ex ante-regulering.

In België werd van dit alternatief geen gebruik gemaakt. De afgesloten samenwerkingsakkoorden tussen operatoren vallen niet onder deze regeling.

77. In 2023 benadrukten de operatoren publiekelijk hun wens om samen te kunnen werken met als doel de verdere uitrol van glasvezel te bevorderen. Deze samenwerking wordt met name naar voor geschoven als een alternatief voor het dupliceren van glasvezelinfrastructuur, waarvan de hoge kosten significante economische gevolgen kunnen hebben.

Het BIPT heeft zich op 10 oktober 2023³² bereid verklaard om in samenwerking met de mediaregulators elke overeenkomst of ontwerpovereenkomst tot samenwerking te bestuderen ongeacht de geografische zone (ruraal of stedelijk). Daarbij zal bijzondere aandacht worden besteed aan het feit dat deze overeenkomsten zo ontworpen zijn dat zij effectieve en duurzame concurrentie ten behoeve van de eindgebruikers garanderen.

78. In de mededeling van 10 oktober 2023 kondigde het BIPT aan dat alle ontwikkelingen op het vlak van samenwerking voor de uitrol van glasvezel tot halverwege mei 2024 zullen worden opgenomen in de herziening van de in 2018 uitgevoerde analyse van de breedbandmarkt die het BIPT momenteel voorbereidt. Deze herziening zal rekening houden met de ontwikkelingen op gebied van technologie (zoals de migratie van koper naar zeer hoogwaardige capaciteitsnetwerken) en concurrentie op de markt, alsook met de evolutie van het regelgevingskader en van de behoeften en gebruikswijzen.

79. In mei 2024 is gebleken dat de operatoren meer tijd nodig hebben om overeenkomsten te bereiken voor de uitrol van gemeenschappelijke glasvezelnetwerken. Als de onderhandelingen in de weken na midden mei echter aanzienlijk vorderen, zal het BIPT de afronding van zijn ontwerpmarktanalyse (waarvoor de consultatie oorspronkelijk gepland was in het vierde kwartaal van 2024) uitstellen om hier rekening mee te houden³³.

³¹ Het voorstel moet o.a. transparant, publiek en flexibel zijn en open voor elke aanbieder van elektronische communicatiediensten en/of netwerkaanbieder: Zie artikel 76 van de EECC.

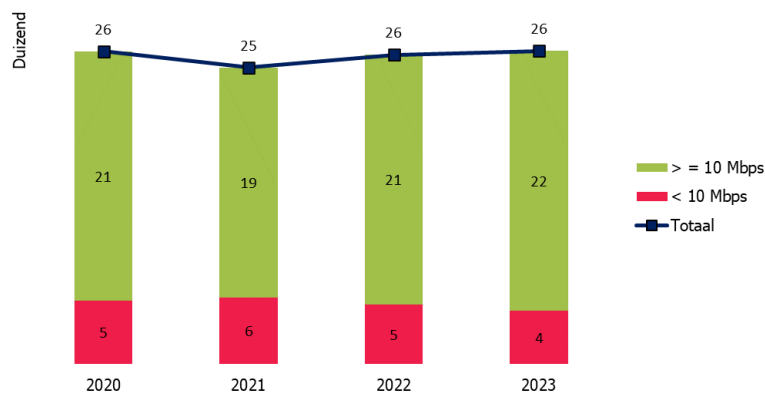
³² <https://www.bipt.be/operators/publicatie/mededeling-van-de-raad-van-het-bipt-van-10-oktober-2023-over-samenwerking-bij-de-uitrol-van-ftth-netwerken>

³³ BIPT persbericht van 15 mei 2024: <https://www.bipt.be/operators/publicatie/operators-overwegen-samenwerking-bij-de-uitrol-van-glasvezel>

6.1.4. Hoogwaardige breedbandtoegang

6.1.4.1. Retail hoogwaardige breedbandtoegang

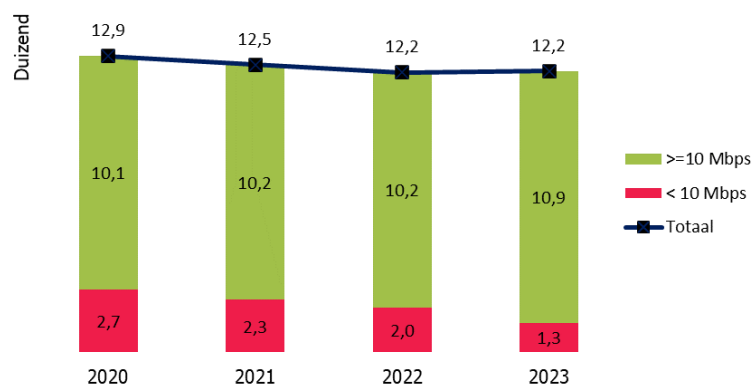
80. De vraag naar lijnen van hoge kwaliteit³⁴ op de retailmarkt is in vergelijking met 2022 met 1,2% gestegen en staat op 26.281 lijnen. Proximus blijft marktleider met [40-50%] marktaandeel.

Figuur 51: Hoogwaardige breedbandtoegangslijnen op de retailmarkt (Bron: BIPT)

6.1.4.2. Wholesale hoogwaardige breedbandtoegang

81. De verkoop van hoogwaardige breedbandtoegang op de groothandelsmarkt is licht gestegen ten opzichte van 2021 (+0,4%). Deze toename in volume is volledig toe te schrijven aan de stijging van de lijnen met een snelheid van minstens 10 Mbps (+7,1%), de lijnen met een snelheid van minder dan 10 Mbps blijven afnemen (-34,5%).

Figuur 52: Hoogwaardige breedbandtoegangslijnen op de groothandelsmarkt (Bron: BIPT)

³⁴ De breedbandtoegangen van hoge kwaliteit zijn gebaseerd op WDM, SDH en Ethernet technologieën en zijn bestemd voor ondernemingen die hoge eisen stellen op het vlak van snelheid, latentietijden, transparantie, enz.

6.2. Mobiele diensten

6.2.1. Marktspelers

82. De Belgische markt blijft bediend door 3 netwerkkoperatoren: Proximus, Orange en Telenet. Digi Communications Belgium N.V. heeft de intentie om in 2024 als vierde speler de mobiele markt te betreden. De spectrumrechten om een eigen netwerk voor particulieren uit te bouwen werden tijdens de Belgische veiling in de zomer van 2022 binnengehaald door Citymesh Mobile, een joint venture tussen de Roemeense operator Digi en de Belgische B2B operator Citymesh. Omdat de opbouw van een eigen netwerk meerdere jaren in beslag neemt zal Digi zijn eerste commerciële diensten in 2024 aanbieden als virtuele mobiele operator. Daartoe werd in augustus 2023 een overeenkomst met Proximus afgesloten waardoor Digi gedurende vijf jaar het Proximus-netwerk kan gebruiken. Het afgesloten akkoord omvat ook de aankoop van 400 antennesites met alle bijhorende passieve infrastructuur (pylonen, kablring ...), wat bijdraagt aan een versnelling van de uitrol van het eigen netwerk. Het betreft sites die Proximus te veel had ingevolge de oprichting van de joint venture MWingz met Orange om hun toegangsinfrastructuur te bundelen.
83. De situatie van de mobiele virtuele netwerkkoperatoren (MVNO)³⁵ is in 2023 gewijzigd door:
- de overname van full MVNO VOO door Orange Belgium, afgerond op 2 juni 2023. Sedertdien worden de mobiele klanten van VOO getransfereerd van het Telenet netwerk naar het netwerk van Orange Belgium. Eind 2023 zijn enkel Lycamobile en Vectone nog actief als full MVNO.
 - de start van Undo in juli 2023 als light MVNO op het netwerk van Orange.

6.2.2. Uitrol

84. In maart 2024 waren er naar schatting 5.023 operationele 5G-sites in België. Deze locaties worden gebruikt om 5G uit te rollen door gebruik te maken van basisstations waarop verschillende spectrumbanden worden geïmplementeerd³⁶. 4.327 5G basisstations zijn actief in de 700 MHz-band. 2.424 basisstations ondersteunen spectrumbanden tussen 3,4 en 3,8 GHz, terwijl er 337 in 4G-spectrumbanden werken door gebruik te maken van dynamische spectrum sharing (DSS). Tot slot zijn er 3.878 5G-basisstations actief in niet-pioniersbanden.
85. De EU heeft in het kader van het "beleidsprogramma voor het digital decennium tot 2030" de doelstelling vastgesteld dat in 2030 alle bevolkte gebieden gedekt moeten zijn door

³⁵ Een light MVNO delegeert het operationele beheer van zijn netwerk aan de hostoperator. Een full MVNO hangt alleen af van de mobiele netwerkkoperator voor het netwerk van antennes en creëert een kernnetwerk met eigen infrastructuur.

³⁶ Er wordt 1 basisstation per operator voor één locatie (site) geteld, zelfs als het basisstation in meerdere spectrumbanden werkt. Mobiele netwerkkoperatoren die een radiotoegangsnetwerk (RAN) delen worden geteld als 2 operatoren daar zij van elkaar niet weten welke technologie en frequenties er op de RAN worden geïmplementeerd.

draadloze hogesnelheidsnetwerken van de volgende generatie met prestaties die minstens aan 5G gelijkwaardig zijn³⁷.

86. De vooruitgang in de richting van de doelstelling wordt gemeten door het percentage bevolkte gebieden dat door ten minste één 5G-netwerk wordt bestreken, ongeacht de gebruikte spectrumband³⁸.
87. Het nationaal strategisch stappenplan voor het digital decennium³⁹, dat in de herfst van 2023 werd ingediend bij de EC, schetst het Belgisch vooruitgangstraject voor de verwezenlijking van de 100% doelstelling tegen 2030. Het gedefinieerde nationale traject vertrekt van een reële gemiddelde dekking van 30% in 2022. Voor 2023 is de prognose dat de 5G-dekking 50% haalt en voor de periode 2024-2027 99,5%. Vanaf 2028 voorziet het traject een dekking van 99,8% om in 2030 100% te bereiken.
88. De 5G gebruiksrechten, ingegaan op 1 september 2022, verzekeren dat de doelstelling van 100% dekking tegen 2030 zal worden gehaald. De dekkingsverplichtingen voor de 700 MHz-frequentieband dragen hiertoe bij: bestaande exploitanten moeten een dekking van 70% van de bevolking hebben na 1 jaar, 99,5% na 2 jaar en 99,8% dekken na 6 jaar. Voor nieuwe operatoren is dit 30% na 1 jaar, 70% na 2 jaar en 99,8% na 8 jaar.
89. De Belgische 5G-dekking wordt jaarlijks door de EC vergeleken met de prognose van de waarde van deze indicator in het referentietraject naar het digitaal decennium op EU-niveau. Dit Europees referentietraject voor de ontwikkeling van 5G voorspelt, op basis van gegevens van de jaren 2020 t/m 2022, dat tegen 2024 bijna 100% van de bevolkte gebieden in de EU door 5G-netwerken zal worden gedekt. Volgens de huidige trends wordt verwacht dat de 5G-dekking in de EU verder zal groeien naar 96,66% van de huishoudens in 2023 en 99,49% in 2024. Om tegen 2030 100% dekking te bereiken, zal het dekkingspercentage in 2025 verder evolueren naar 99,92% en in 2026 naar 99,99%⁴⁰.
90. In het Digital Decade-rapport van 2023 werd de eerste evaluatie van de 5G-dekking in België gepresenteerd, waarbij gegevens worden gebruikt die de situatie voor eind juni 2022 weerspiegelen⁴¹. Vergeleken met het EU-gemiddelde van 81% loopt België met een 5G-

³⁷ BESLUIT (EU) 2022/2481 VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD van 14 december 2022 tot vaststelling van het beleidsprogramma voor het digitale decennium tot 2030 <https://eur-lex.europa.eu/eli/dec/2022/2481/oj> - Artikel 4

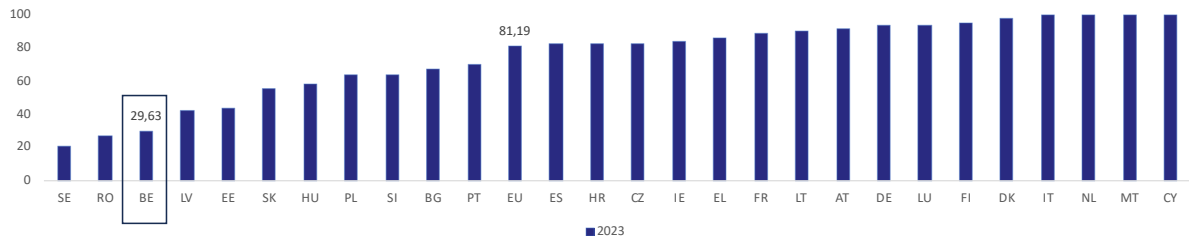
³⁸ https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2023.168.01.0048.01.ENG&toc=OJ%3AL%3A2023%3A168%3ATOC
Uitvoeringsbesluit (EU) 2023/1353 van de commissie van 30 juni 2023 tot vaststelling van kernprestatie-indicatoren om de vooruitgang in de richting van de bij artikel 4, lid 1, van Besluit (EU) 2022/2481 van het Europees Parlement en de Raad vastgestelde digitale streefcijfers te meten.

³⁹ <https://economie.fgov.be/nl/publicaties/digital-decade-2030-roadmap>

⁴⁰ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/communication-establishing-union-level-projected-trajectories-digital-targets>

⁴¹ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/country-reports-digital-decade-report-2023>
en <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/2023-report-state-digital-decade>

dekking van 30% achterop⁴². Recentere cijfers voor januari 2024 tonen echter aan dat de kloof met de 100% 5G dekkingsdoelstelling tegen 2030 snel verkleint: in januari 2024 had reeds 65% van het Belgische grondgebied een goede indoor 5G-dekking. In termen van huishoudens bereikt de 5G dekking een penetratie van 87,4%⁴³.

Figuur 53: Percentage van de huishoudens met 5G-dekking, 2023 (juni 2022 data) (Bron: EC)

91. Dekking in de 5G pionierband⁴⁴ 3,4-3,8 GHz band blijft in 2022 laag⁴⁵. Met een dekkingspercentage van 5,6% situeert België zich onder het gemiddelde van 40,7% in de EU-27.
De lage 5G dekking in de 3,4-3,8 GHz geeft aan dat de voorlopige vergunningen op 3,6 GHz die in juli 2020 werden toegekend aan Orange, Proximus en Telenet een beperkte bijdrage leverden aan de verhoging van de 5G-dekking tot 30% eind juni 2022. Het zijn eerder de bestaande spectrumbanden die niet voor 5G worden gebruikt, zoals de oude 2,1 GHz banden die de verhoging van de dekking hebben mogelijk gemaakt.
92. De Belgische positie op het vlak van de uitrol van 5G in 2022 houdt verband met de 5G gereedheid, d.w.z. de hoeveelheid spectrum die is toegewezen en die gereed is voor 5G-gebruik binnen de zogenaamde 5G pionierbanden⁴⁶. In februari 2022 lag de Belgische score voor 5G-gereedheid met 3,33%⁴⁷ ver onder van het EU-gemiddelde van 56%, wat kan worden toegeschreven aan de late toewijzing van het 700 MHz en 3,6 GHz spectrum

⁴² Bron: Het EC rapport "broadband coverage in Europe 2022", gepubliceerd op 27 september 2023 (data voor eind juni 2022). De gemeten 5G-dekking is onafhankelijk van de kwaliteit van de dienstverlening. De Commissie verricht verder werk om de 5G-kwaliteit en dekking te meten vanuit het perspectief van de eindgebruiker.

[Broadband coverage in Europe 2022 | Shaping Europe's digital future \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/digital-strategy/en/broadband-coverage-in-europe-2022-shaping-europe-s-digital-future)

Zie ook: DESI dashboard 2023 for the digital decade

<https://digital-decade-desi.digital-strategy.ec.europa.eu/datasets/desi/charts>

⁴³ zie mobiele atlas BIPT: <https://www.bipt-data.be/nl>

De gegevens worden verstrekt door de mobiele netwerkoperatoren en gevalideerd door BIPT drive tests

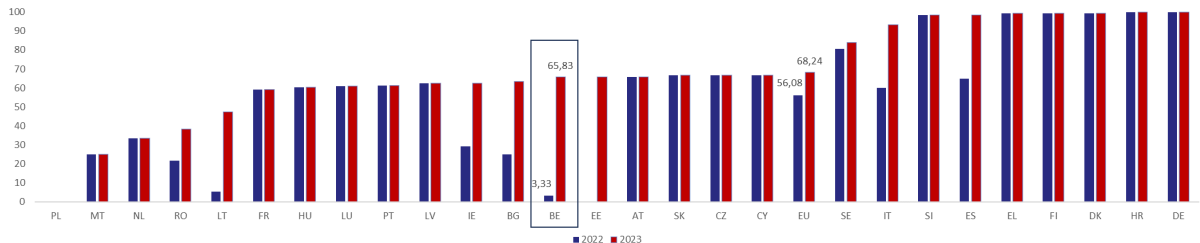
⁴⁴ De pionierbanden zijn 700 MHz (703-733 MHz en 758-788 MHz), 3,6 GHz (3400-3800 MHz) en 26 GHz (1000 MHz binnen 24250-27500 MHz)

⁴⁵ Situatie op 1 oktober 2022 i.p.v. eind juni 2022

⁴⁷ De score van de 5G spectrumindicator wordt berekend op basis van het deel van het spectrum dat is toegewezen aan elke 5G-pionierband in vergelijking met het maximaal haalbare spectrum, dat als volgt is: 60 Mhz in de 700 MHz-band, 400 Mhz in de 3,6 Ghz-band en 1000 Mhz in de 26 Ghz-band. De 3 pioniersbanden hebben een gelijk gewicht.

Dit leidt voor april 2023 tot de volgende waarde voor België: $(60/60)/3 + (390/400)/3 + (0/1000)/3 = 0,006583$ (65,83%)

in de zomer van 2022. Sinds deze veiling is de score van België voor de 5G gereedheid verbeterd waardoor België in 2023 aansluiting vindt bij het gemiddelde van de EU-landen. De veiling resulteerde ook in een nieuwe speler Digi die bijdraagt aan de verdere uitrol van 5G.

Figuur 54: Score voor 5G gereedheid in februari 2022 en april 2023 (Bron: DESI EC)

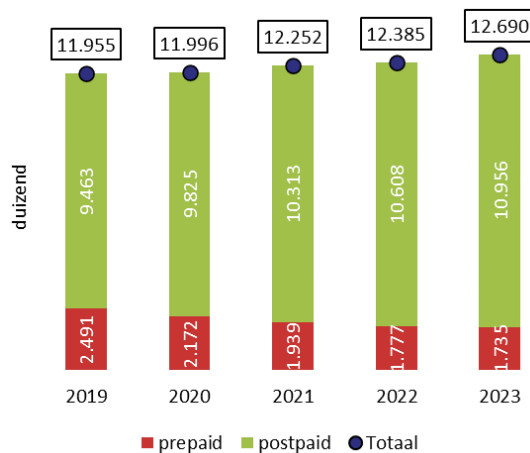
93. De kloof in 2022 met de 9 best presterende landen vindt een verklaring in de toewijzing van spectrum in de 26 GHz pionierband. In België werden tot op heden geen gebruiksrechten voor het gebruik van 5G in de 26 GHz band toegekend. Het BIPT lanceerde op 1 september 2023 wel een nieuwe raadpleging om te peilen naar de marktvrage voor het opzetten en exploiteren van een zendinstallatie in deze band⁴⁸. Bij een eerste marktbevraging in april 2019 over een mogelijk gebruik van de 26 GHz-radiofrequentieband voor toekomstige 5G-toepassingen toonden de marktspelers geen interesse. Met de raadpleging in 2023 komt België tegemoet aan de aanbeveling die de EC formuleerde in het digital decade country report van 2023 om de marktvrage naar het resterende niet-toegewezen spectrum in de 26GHz-band regelmatig te beoordelen en deze toe te wijzen wanneer de vrage daartoe bestaat. Uit de raadpleging blijkt dat het ecosysteem op 26 GHz nog niet volledig ontwikkeld is. De verwachting is dat de behoefte aan deze band in de periode 2025-2030 groter zal worden.

⁴⁸ <https://www.bipt.be/consumenten/publicatie/raadpleging-van-1-september-2023-betreffende-het-gebruik-van-de-26-ghz-band-voor-5g>

6.2.3. Mobiele verbindingen

6.2.3.1. Actieve simkaarten van individuen

94. Het aantal actieve simkaarten, exclusief m2m,⁴⁹ klimt naar 12,69 miljoen, een toename van 2,5% vergeleken met eind 2022. Het aandeel van de postpaid simkaarten groeit van 85,7% naar 86,3%.

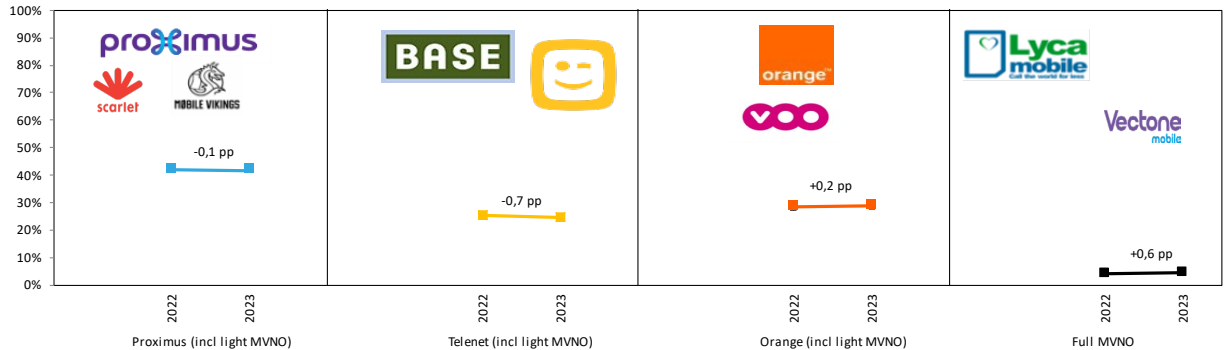

Figuur 55: Volume actieve simkaarten (Bron: BIPT)

95. De wijziging in spelers op de mobiele markt doet het aandeel van de MVNO's, light en full, in het totaal aantal actieve simkaarten afnemen van 7,8 naar 5,8%.

96. Op een vergelijkbare basis verliest Telenet, inclusief light MVNO, 0,7 procentpunt marktaandeel in termen van actieve klanten. De klanten die Telenet verlaten, trekken voornamelijk naar de full MVNO's en Orange/VOO, die respectievelijk hun marktaandeel vergroten met +0,6 procentpunt en +0,2 procentpunt. Hierdoor bedient Orange/VOO eind 2023 tussen de 20% en 30% van de actieve klanten en is het de op een na grootste speler na Proximus, waarvan het marktaandeel zich tussen 40 en 50% situeert.

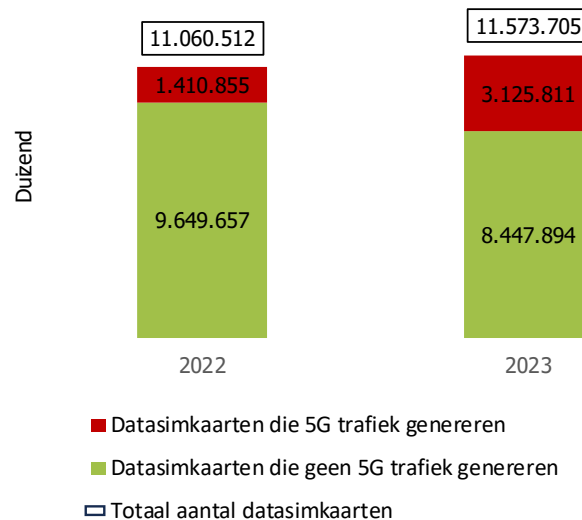
⁴⁹ Aantal postpaid actieve simkaarten betekent aantal simkaarten met een geldig contract. Onder aantal prepaid actieve simkaarten worden simkaarten verstaan die in de afgelopen drie maanden minimaal één keer hebben gebeld of gebeld werden, een sms of mms hebben verzonden of datadiensten hebben gebruikt.

Figuur 56: Marktaandeel actieve simkaarten per MNO/full MVNO, op vergelijkbare basis (Bron: BIPT)

6.2.3.2. Actieve datasimkaarten van individuen

97. Het totaal aantal actieve datasimkaarten⁵⁰ is het afgelopen jaar met 4,6% blijven groeien tot 11.573.705. De mobiele breedbandpenetratie, in termen van actieve abonnementen per 100 inwoners stijgt van 95,2 naar 98,6. Het aandeel van 5G in het totaal aantal actieve datasimkaarten klimt jaar-op-jaar van 12,8% naar 27%.

Figuur 57: Aantal datasimkaarten (Bron: BIPT)

⁵⁰ Data- en spraakabonnementen moeten in de laatste drie maanden zijn gebruikt om een dataverbinding tot stand te brengen. Mobiele data-only abonnementen met terugkerende abonnementskosten worden geteld als actieve data-abonnementen, ongeacht het daadwerkelijke gebruik. Voorafbetaalde mobiele breedbandabonnementen vereisen actief gebruik als er geen maandelijks abonnement is.

98. In juli 2023 had Denemarken de hoogste 5G-penetratie onder de 18 van de 38 OESO-landen die gegevens over 5G-abonnementen verstrekken. Met 82,1 actieve datasimkaarten per 100 inwoners voert Denemarken de lijst aan. België registreert in juli 2023 13,3 actieve 5G datasimkaarten per 100 inwoners.

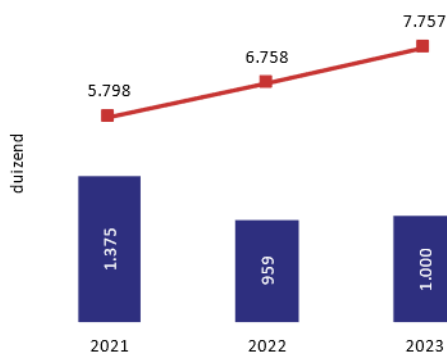

Figuur 58: Mobiele breedbandabbonementen per 100 inwoners, juli 2023 (Bron: OESO⁵¹)

6.2.3.3. IoT-verbindingen

99. IoT-verbindingen vertonen in 2023 een groeipercentage van 15% per jaar waardoor het totale aantal de grens van 7 miljoen overstijgt.

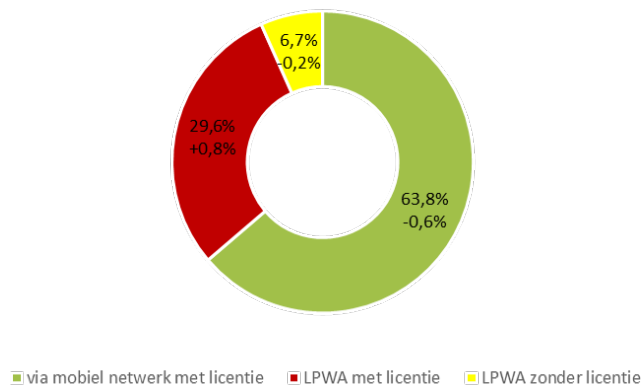
+15%
IoT-verbindingen
2023

Figuur 59: Aantal IoT-verbindingen, netto-toevoegingen en totaal (Bron: BIPT)

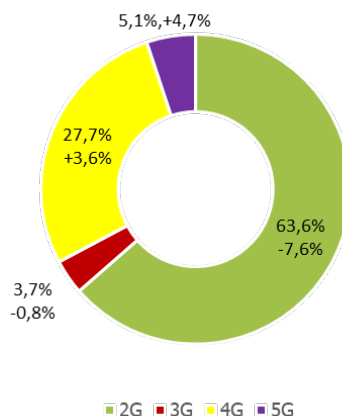
⁵¹ <https://www.oecd.org/sti/broadband/broadband-statistics/>

100. Van het totale aantal IoT-verbindingen is 63,8% (4,95 miljoen) verbonden via het gelicentieerde mobiele netwerk, terwijl LPWA-verbindingen goed zijn voor 36,2%, een stijging van 0,6 pp ten opzichte van het voorbije jaar. De toename van het aantal LPWA-verbindingen is vooral te danken aan de uitrol van slimme elektriciteitsmeters, waardoor het aantal verbindingen is toegenomen met 400.000 tot 2,8 miljoen verbindingen. Opmerkelijk is dat 82% van de LPWA-verbindingen een licentie heeft, wat aangeeft dat klanten de voorkeur geven aan licentiegebaseerde LPWA-verbindingen boven niet-licentiegebaseerde opties.

Figuur 60: Percentage IoT-verbindingen per type (Bron: BIPT)

101. Het overgrote deel van de IoT-verbindingen die via een gelicentieerd mobiel netwerk tot stand komen, is gebaseerd op 2G: 63,6% van de verbonden apparaten maakt gebruik van 2G. Hoewel het gebruik van 2G in 2023 met ongeveer 7,6 procentpunten is afgenomen, blijft 2G toch de dominante technologie. Slechts in beperkte mate wordt gebruik gemaakt van 3G (3,7%), dat een afname van 0,8 procentpunten laat zien. Het aandeel van de 4G/5G-netwerken groeit echter wel: met 8,3 procentpunten naar 32,8%.

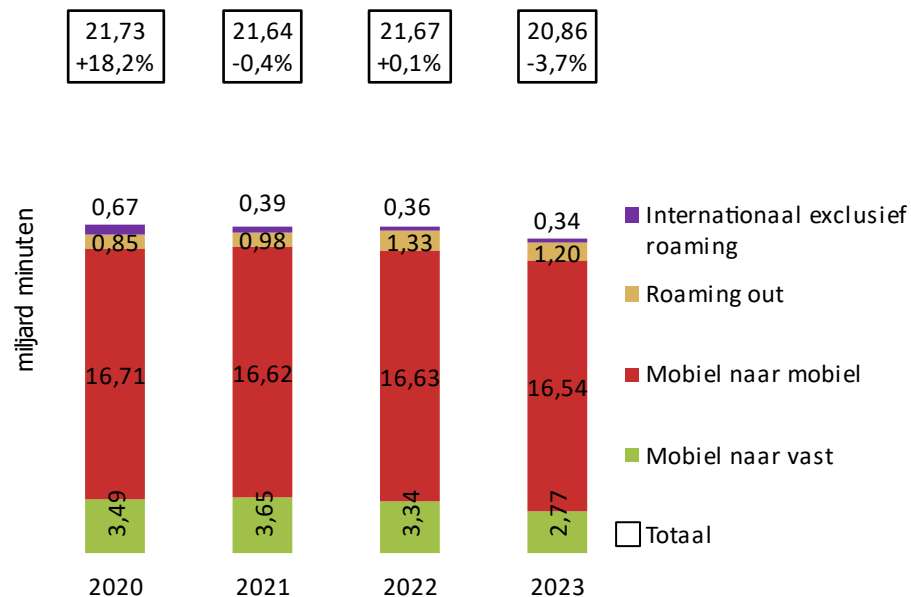

Figuur 61: Percentage IoT-verbindingen via het gelicentieerd mobiel netwerk, per technologie (Bron: BIPT)

6.2.4. Mobiel gebruik

6.2.4.1. Spraak

102. Het mobiele spraakverkeer van abonnees van Belgische mobiele providers⁵² vertoonde een piek in 2020 met 21,73 miljard belminuten. De twee daaropvolgende jaren bleef de evolutie vrij stabiel. Echter, in 2023 vertonen de mobiele belminuten voor het eerste een aanzienlijke daling van 0,81 miljard minuten (-3,7%) ondanks het feit dat onbeperkt bellen via mobiele abonnementen steeds vaker voorkomt. Dit duidt op een toenemende voorkeur voor over-the-top (OTT) communicatiediensten (zoals WhatsApp, iMessage en Facebook Messenger) op basis van spraak of berichten, boven traditionele spraakdiensten.
103. De mobiele oproepen naar een vast netwerk (-0,57 miljard minuten) en roaming out⁵³ (-0,13 miljard minuten) dragen het meeste bij aan de daling. De afname van het mobiel spraakvolume naar een mobiel netwerk (-0,09 miljard) en het internationaal uitgaand verkeer (-0,02 miljard) is minder groot.

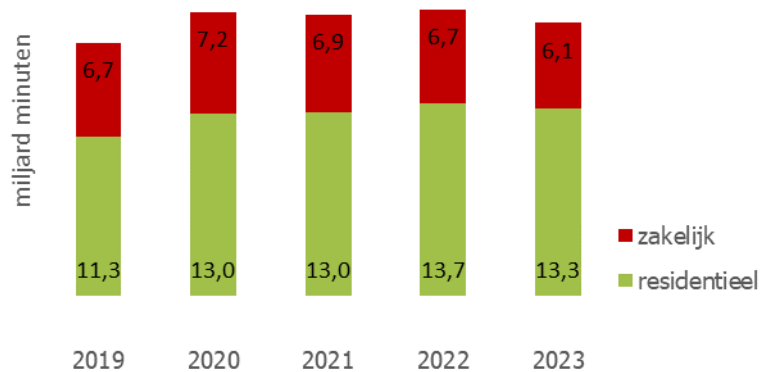

Figuur 62: Volume mobiele spraakminuten MNO en MVNO (Bron: BIPT)

⁵² Input van Proximus (inclusief Scarlet), Orange, Telenet: retail gebruiksvolume en wholesale gebruiksvolume van light en full MVNO. Exclusief oproepen naar voicemail.

⁵³ Roaming out verwijst naar het gebruik van mobiele diensten buiten het thuisnetwerk van een abonnee, waarbij de mobiele provider van de abonnee een overeenkomst heeft met een andere provider om toegang te verlenen tot hun netwerk.

104. Een analyse van het mobiel spraakvolume naar klantsegment van de mobiele netwerkoperatoren (MNO)⁵⁴ laat zien dat de daling zich in 2023 voor het eerst voordoet op de residentiële markt. Op de zakelijke markt daarentegen was er al een daling merkbaar in 2021 en 2022, na het hoogtepunt in 2020.

Figuur 63: Mobiele spraakminuten MNO per split residentieel/zakelijk (Bron: BIPT)

105. Gemiddeld wordt er in 2023 per maand 8 minuten minder per actieve simkaart gebeld dan het jaar ervoor, wat neerkomt op 139 minuten per maand.

Figuur 64: Gemiddeld maandelijks mobiel spraakvolume 2020-2023 en verschil j-o-j (Bron: BIPT)

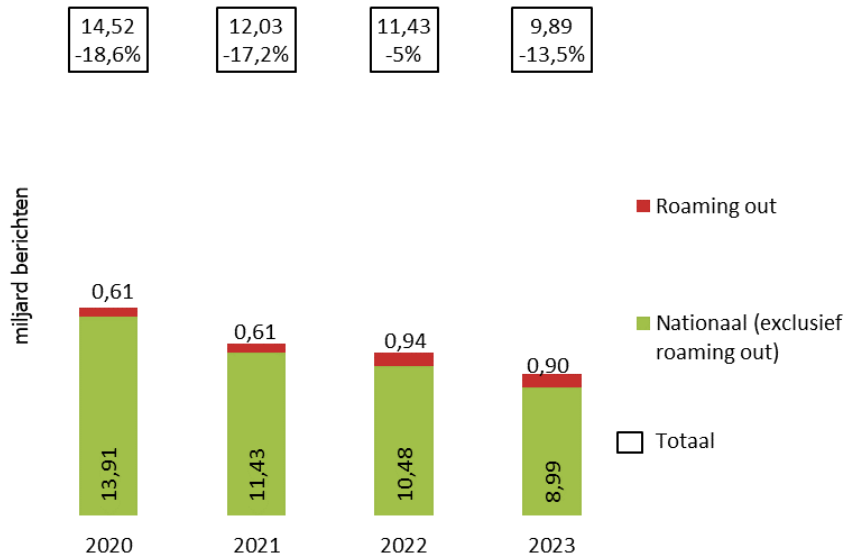
106. In 2023 werden 1.046.646 mobiele nummers overgedragen bij het wisselen van provider, wat overeenkomt met 8,2% van het totale aantal actieve simkaarten⁵⁵. Dit percentage ligt 0,05 procentpunten lager dan in 2022.

⁵⁴ Mobiel spraakvolume van Proximus (inclusief Scarlet), Orange (exclusief VOO) en Telenet.

⁵⁵ Exclusief nummeroverdrachten binnen de Proximus Group van Mobile Vikings naar Proximus.

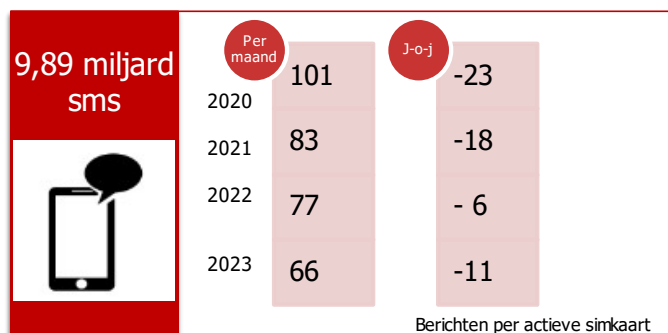
6.2.4.2. SMS

107. De sms-berichten zetten hun neerwaartse trend verder. Het volume sms-berichten, inclusief roaming out, neemt in 2023 met 13,5% af tot 9,89 miljard.

Figuur 65: Aantal sms-berichten (Bron: BIPT)

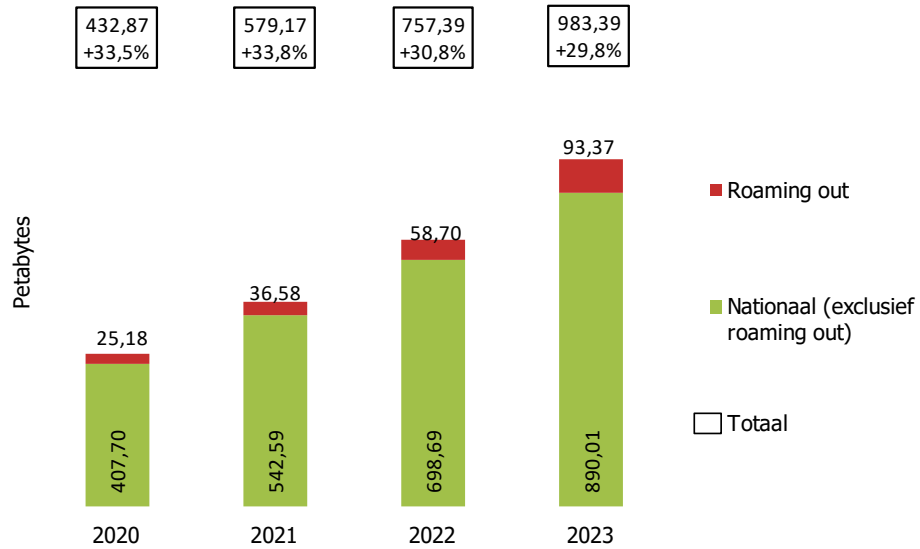
108. Het gemiddeld maandelijks aantal sms-berichten per actieve simkaart daalt van 77 naar 66, 11 berichten per actieve simkaart minder dan in 2022.

Figuur 66: Gemiddeld maandelijks aantal sms-berichten per actieve simkaart, MNO en MVNO (Bron: BIPT)

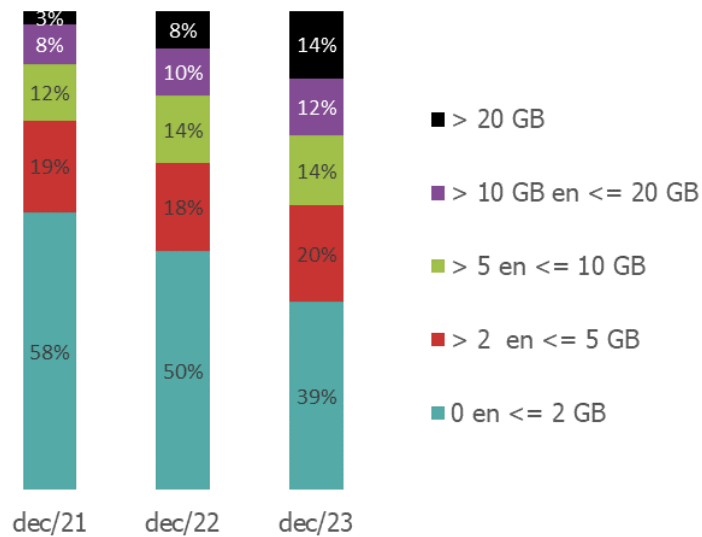
6.2.4.3. Data

109. In 2023 bleef het mobiele dataverbruik, inclusief roaming, van de Belgische mobiele providers gestaag toenemen met een groei van ongeveer 30%. Dit is in lijn met de trend van de voorgaande jaren.

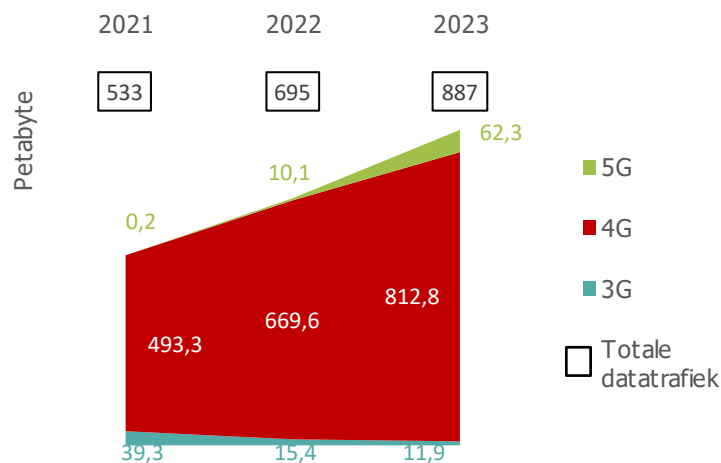
Figuur 67: Mobiel dataverbruik per jaar (Bron: BIPT)

110. Een verdeling van het aantal residentiële postpaid simkaarten naar mobiele datagebruik laat zien dat een groeiend aandeel van deze kaarten een hoger datavolume verbruikt. Het aandeel van residentiële postpaid simkaarten dat maximaal 2 GB per maand verbruikt, daalt aanzienlijk van 50% naar 39%. Alle categorieën met een dataverbruik boven de 2GB profiteren hiervan. De sterkste stijging doet zich voor bij de residentiële postpaid simkaarten die meer dan 20 gigabytes verbruiken: in december 2022 vertegenwoordigde deze categorie 8% van het totaal aantal residentiële postpaid simkaarten, maar een jaar later is dit gestegen tot 14%, een toename met 6 procentpunten.

Figuur 68: Split van de residentiële postpaid simkaarten naar mobiel datagebruik in december (Bron: BIPT)

111. Het mobiele dataverkeer van de mobiele netwerkkoperatoren⁵⁶ vertegenwoordigt ongeveer 90% van het totale mobiele dataverbruik. In 2023 groeide dit met een factor 1,3 om uit te komen op 887 petabytes. Het aandeel van 5G is opgelopen van 1,5% naar 7% terwijl het aandeel van 4G terug zakt van 96% naar 92% van het totale mobiele dataverkeer.

Figuur 69: Mobiel dataverkeer Proximus, Orange, Telenet (Bron: BIPT)

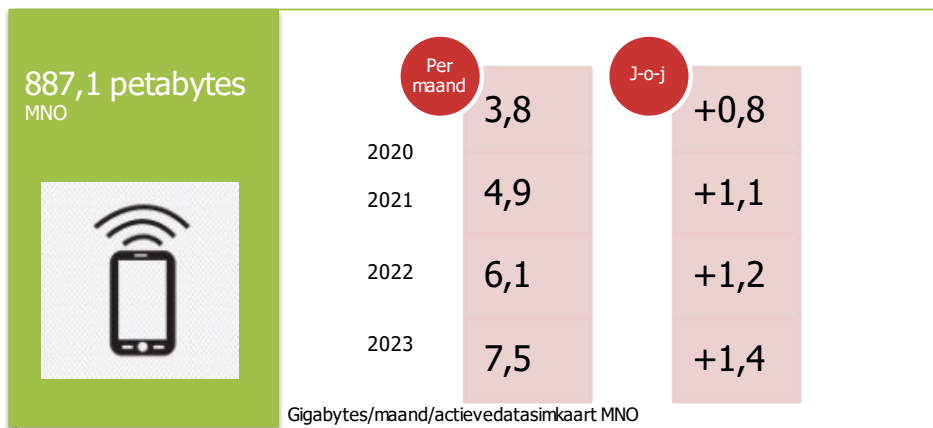
⁵⁶ Proximus (inclusief Scarlet, exclusief Mobiel Vikings), Orange (exclusief VOO), Telenet

112. 98,8% van het datavolume van de mobiele netwerkoperatoren wordt verkocht als onderdeel van een abonnement. Op de residentiële markt groeit het mobiel dataverkeer met 133,42 petabytes naar 651,27 petabytes. Dit vertegenwoordigt een aandeel van 73,4% in het totale mobiele datavolume. Op de zakelijke markt is de absolute toename kleiner met 58,51 petabytes tot 235,8 petabytes.

Figuur 70: Aandeel van residentieel en van postpaid in het mobiele dataverbruik MNO (Bron: BIPT)

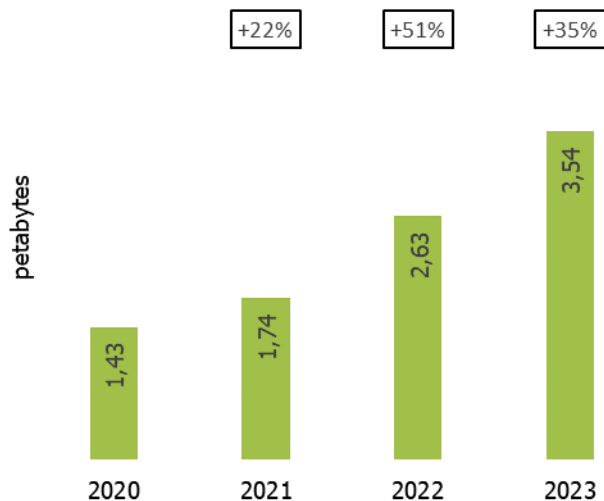
113. Het gemiddeld maandelijks dataverbruik per actieve datasimkaart stijgt van 6,1 naar 7,5 gigabytes, 1,4 gigabytes meer dan in 2022. De geobserveerde groei is de hoogste die ooit is gerealiseerd.

Figuur 71: Gemiddeld maandelijks mobiel dataverbruik MNO in gigabytes (Bron: BIPT)

6.2.4.4. IoT-verkeer

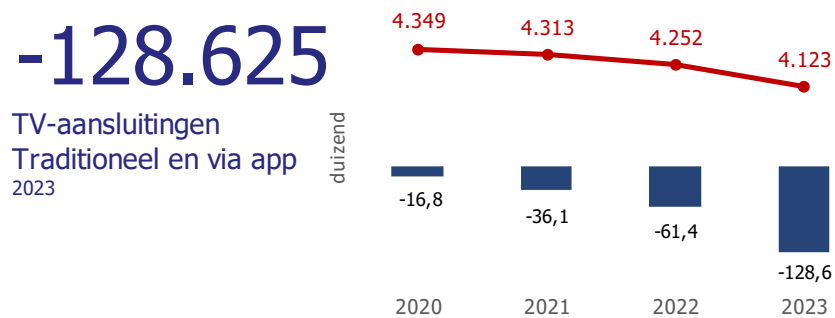
114. Het verkeer dat IoT apparaten genereren via gelicentieerde spectrumnetwerken groeit met 35% tot 3,54 petabytes. Het aandeel van het LPWA met licentie hieraan bedraagt 7%.

Figuur 72: IoT-verkeer, in petabytes (Bron: BIPT)

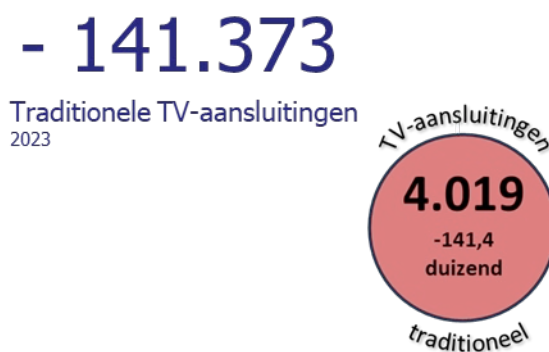
6.3. Tv-aansluitingen

116. Het totaal aantal TV-aansluitingen is in 2023 gedaald tot 4.123.358, wat een afname vertegenwoordigt van 128.625. Het tempo van de afname is versneld: in 2023 is het aantal opgezegde TV-aansluitingen (128.625) meer dan verdubbeld ten opzichte van het voorgaande jaar waarin 61.377 minder aansluitingen werden geteld.

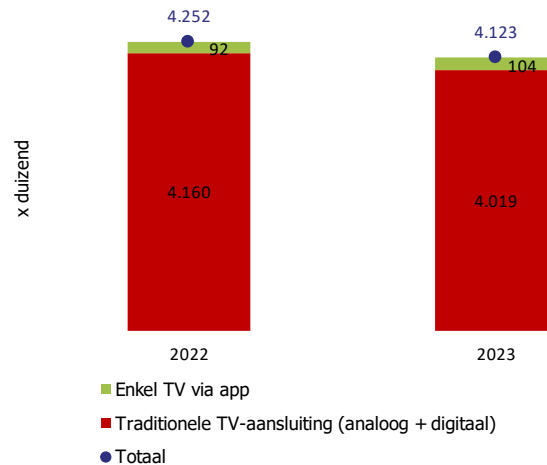
Figuur 73: Aantal TV-aansluitingen, netto-toevoegingen en totaal (Bron: BIPT)

117. Er wordt steeds minder op een traditionele manier naar televisie gekeken. Het aantal traditionele TV-aansluitingen, exclusief satelliet, daalde in 2023 met 141.373. Aan het begin van 2023 waren er nog 4.160.422 van dergelijke aansluitingen, maar tegen het einde van het jaar was dit aantal gedaald tot 4.019.049.

Figuur 74: Aantal traditionele TV-aansluitingen (Bron: BIPT)

118. Er doet zich een verschuiving voor naar TV-abonnementen van klanten die enkel televisie kijken via een applicatie. Dergelijke abonnementen, aangeboden door telecomoperatoren, nemen toe van 91.561 naar 104.309. Desondanks is deze groei in OTT-TV onvoldoende om de daling van het aantal traditionele TV-aansluitingen bij de telecomoperatoren te compenseren.

Figuur 75: Tv-aansluitingen telecomoperatoren (Bron: BIPT)

119. Minder klanten kiezen voor een TV-aansluiting van Telenet. Dit doet het marktaandeel van Telenet op nationaal niveau teruglopen met 1 procentpunt tot [30-40] %. Het verlies aan marktaandeel wordt opgemerkt in zowel het Vlaams gewest (-1,5 procentpunt) als in het Brussels gewest (-0,7 procentpunt) waar Telenet actief is. Tegelijkertijd wint Proximus terrein in alle gewesten: het vergroot zijn marktaandeel met 1 procentpunt in het Vlaams gewest, met 0,9 procentpunt in het Brussels gewest en met 0,3 procentpunt in het Waals gewest. Orange/VOO slaagt erin om zijn marktaandeel op vergelijkbare basis te verstevigen in het Vlaams gewest (+0,3 procentpunten). In de twee andere gewesten neemt het marktaandeel echter af. In het Waals gewest is het verlies in procentpunten (-0,4 pp) groter dan in het Brussels gewest (-0,2 pp).

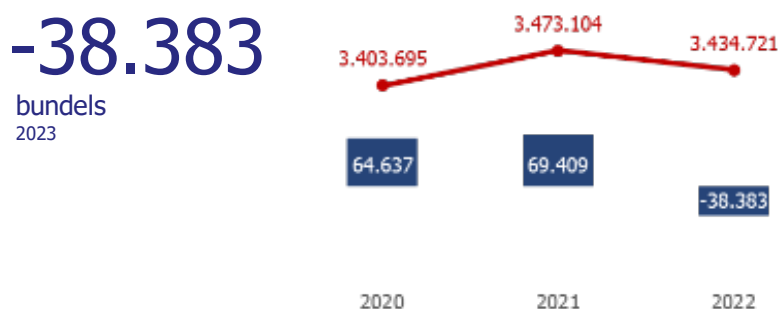
	Vlaams gewest 2.524 duizend -77.51 (-3%)	Waals gewest 1.294 duizend -35.46 (-2,7%)	Brussel 306 duizend -15,67 (-4,9%)	Nationaal 4.123 duizend -128,63 (-3%)
	[30-40]% +1 pp	[50-60]% +0,3 pp	[60-70]% +0,9 pp	[40-50]% +0,7 pp
	[60-70]% -1,5 pp	[0-10]% +0,1 pp	[10-20]% -0,7 pp	[30-40]% -1 pp
	[0-10]% +0,3 pp	[40-50]% -0,4 pp	[10-20]% -0,2 pp	[10-20]% +0,1 pp
	[0-10]% +0,3 pp	[0-10]% +0 pp	[0-10]% +0 pp	[0-10]% +0,2 pp

Figuur 76: Marktaandelen TV, nationaal en per gewest, in volume (Bron: BIPT)

6.4. Bundels

6.4.1. Aantal particuliere bundelklanten

121. In 2023 is voor het eerst een daling te zien in het aantal particuliere klanten met een bundel.⁵⁷ Het totaal aantal bedraagt dan 3.434.721, wat 38.383 minder is dan het voorgaande jaar.

Figuur 77: Particuliere klanten met een bundel: netto-toevoegingen en volume einde jaar (Bron: BIPT)

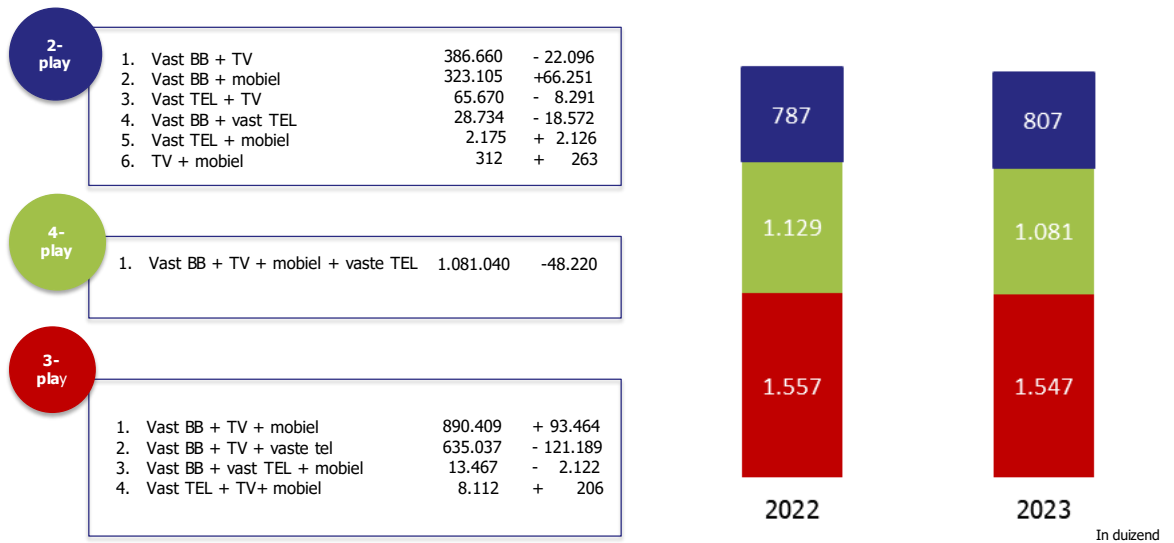
6.4.1.1. Volume per x-play en per bundelcombinatie

122. Een opsplitsing van de bundels naar het aantal diensten waaruit de bundel is samengesteld toont dat 2-play de enige groeidriver is. Zowel 3-play als 4-play verliezen belang. 4-play blijft wel de grootste bundelcombinatie met 1.081.040 bundels.

⁵⁷ Bundels zijn commerciële aanbiedingen van twee of meer van de volgende diensten: (1) vaste breedband, (2) vaste telefonie, (3) mobiele diensten (spraak en/of breedband) en (4) tv.

Bundels zijn:

- zuivere bundels, bestaande uit diensten die individueel niet beschikbaar zijn;
- combinaties van koppelende en gekoppelde diensten bestaande uit een dienst waarvan de verkoop afhankelijk wordt gesteld van de aankoop van een andere dienst. Het eerste product wordt het "koppelende product" genoemd en het tweede het "gekoppelde product".
- gemengde bundels die diensten combineren die afzonderlijk beschikbaar zijn, maar waarvan de gezamenlijke aankoop wordt aangemoedigd door het verlenen van permanente gunstige voorwaarden die niet verkrijgbaar zijn wanneer de diensten afzonderlijk worden aangekocht. Deze voorwaarden kunnen betrekking hebben op kortingen of op niet-monetaire voordelen (bijv. verhoogd datagebruik). Tijdelijke promoties en geschenken dienen buiten beschouwing te worden gelaten.

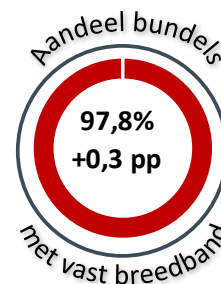
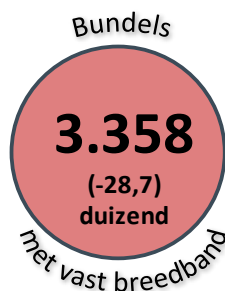
Figuur 78: Aantal klanten per bundelcombinatie en per x-play (Bron: BIPT)

6.4.1.2. Volume per dienst vervat in een bundel

123. Sinds 2020 zijn bundels het vaakst opgebouwd rond vast breedband. In 2020 omvatte 96,6% van de bundels vast breedband en dit percentage bleef jaarlijks verder stijgen tot 97,8% aan het einde van 2023, ondanks dat het volume van dergelijke bundels voor het eerst een daling vertoont met 28.703 tot 3.358.452.

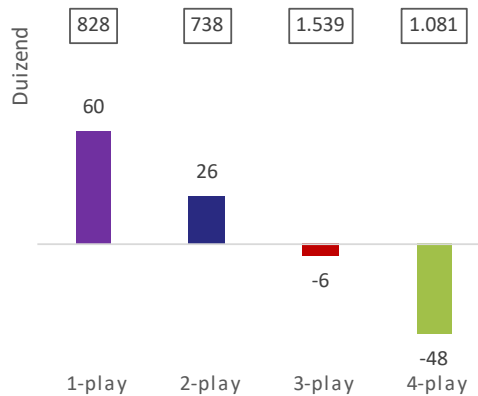
-28.703

Bundels met vast breedband 2023

Figuur 79: Volume bundels met vast breedband en aandeel in het totaal aantal bundels (Bron: BIPT)

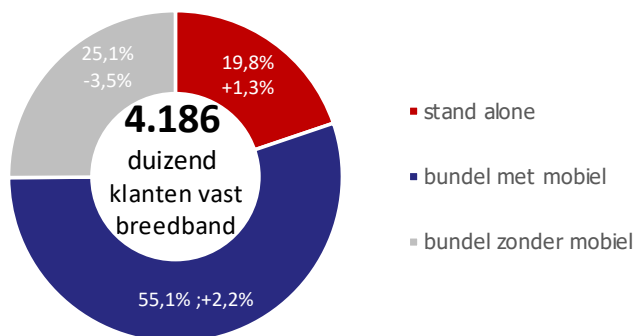
124. De vermindering van het aantal klanten die vast breedband afnemen als onderdeel van een bundel doet zich voor bij 3-play (-6.066) en 4-play (-48.220) bundels. Echter, als onderdeel van een 2-play bundel blijft de verkoop van vaste breedband nog steeds groeien met +25.583. Daarnaast valt ook de sterke groei van het aantal klanten met ongebundeld vast breedband op: +59.948.

Figuur 80: Netto-toevoegingen per x-play met vast breedband in 2023 (Bron: BIPT)

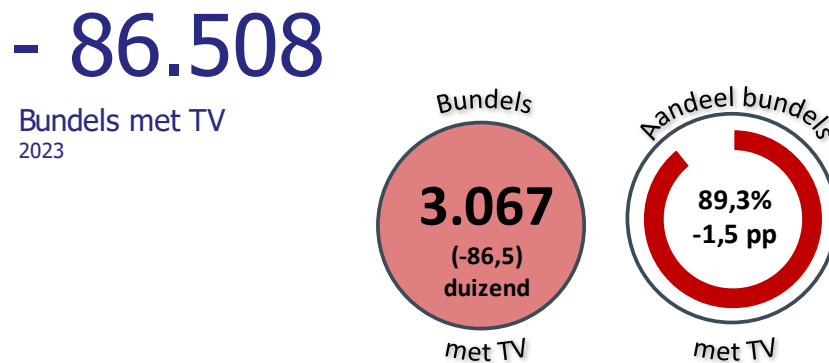
125. De netto toevoegingen leiden tot een stijging van het percentage klanten die vast breedband als standalone product aanschaffen met 1,3 procentpunten tot 19,8% van het totale aantal vaste breedbandklanten. Vast breedband in bundels groeit alleen in bundels die ook mobiele diensten omvatten: hun aandeel groeit met +2,2 procentpunten tot 55,1%. Vast breedband in een bundel zonder mobiel verliest 3,5 procentpunten tot 25,1%.

80,2%
Vaste breedband -
penetratie in bundel
2023

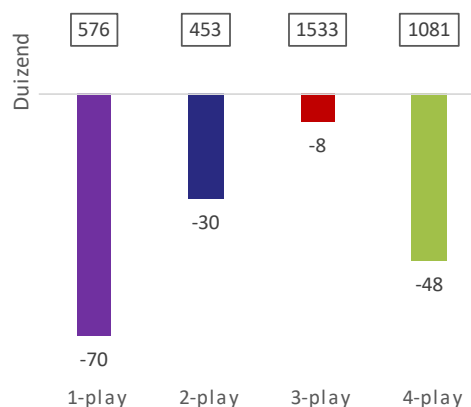
Figuur 81: Aantal klanten met vast breedband (Bron: BIPT)

126. Televisie is de dienst die na vast breedband het meeste deel uitmaakt van bundels, al gaat het aantal bundels met televisie sedert 2022 wel gestaag achteruit: -63.304 in 2022 en -86.508 in 2023. Het aandeel van dergelijke bundels in het totaal aantal bundels zakt daarmee van 90,8% naar 89,3%. De opkomst van externe OTT-providers en de veranderende vraag naar tv-inhoud stimuleren de vraag naar en de verkoop van bundels zonder televisie.

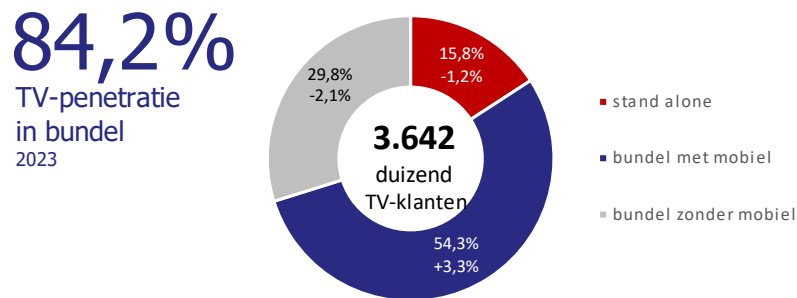
Figuur 82: Bundels met TV: totaal en aandeel in het totaal aantal bundels (Bron: BIPT)

127. Elk type x-play bundel met televisie verliest aan belang. 4-play met televisie vertoont de sterkste afname van de bundels met televisie met -48.220, gevolgd door 2-play (-30.124) en 3-play (-8.164). Naast TV via een bundel verliest ook TV die ongebundeld wordt aangekocht terrein: eind 2023 wordt televisie die op standalone basis wordt verkocht door 70.342 minder klanten afgenomen.

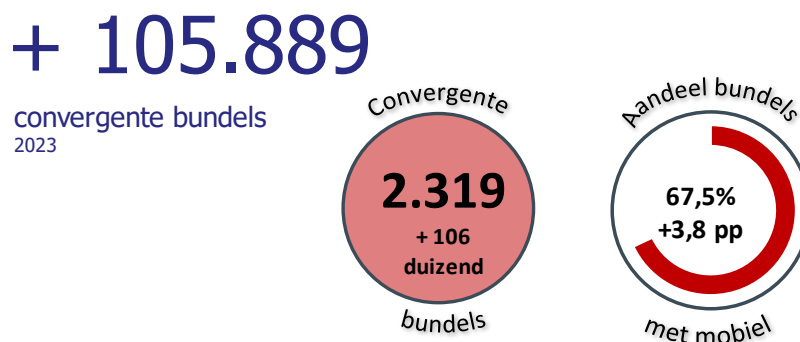
Figuur 83: Bundels met televisie, netto-toevoegingen en totaal volume (Bron: BIPT)

128. In het totaal aantal klanten met televisie, dat met 4,1% achteruit gaat tot 3,642 miljoen, vertegenwoordigen de klanten die televisie kopen in een bundel 84,2%. Alleen het aandeel van de bundels met televisie in een convergente bundel vertoont groei: +3,3 procentpunten tot 54,3%. Het percentage van de bundels met televisie zonder mobiel neemt af met 2,1 procentpunten tot 29,8%, net zoals standalone tv, waarvan het aandeel 1,2 procentpunten verliest tot 15,8%.

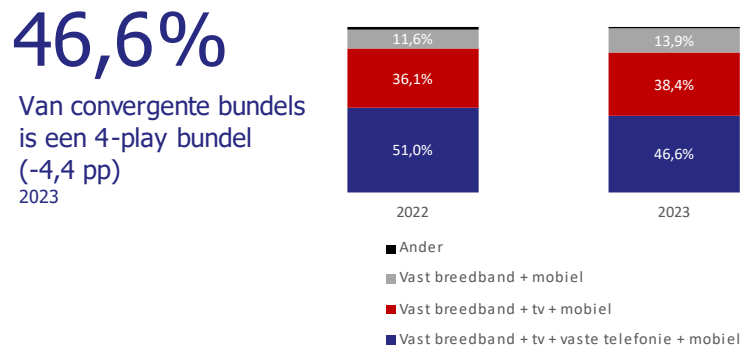
Figuur 84: Aantal klanten met televisie (Bron: BIPT)

129. Bundels met mobiel blijven er op vooruit gaan (+106.000 tot 2,32 miljoen) maar de groei is in vergelijking met de 2 voorbije jaren wel gehalveerd. Daar waar in 2021 en 2022 nog groeicijfers boven de 200.000 op jaarbasis werden behaald, is de toename in 2023 beperkt tot 105.889.

Figuur 85: Aantal convergente bundels en % in het totaal aantal bundels (Bron: BIPT)

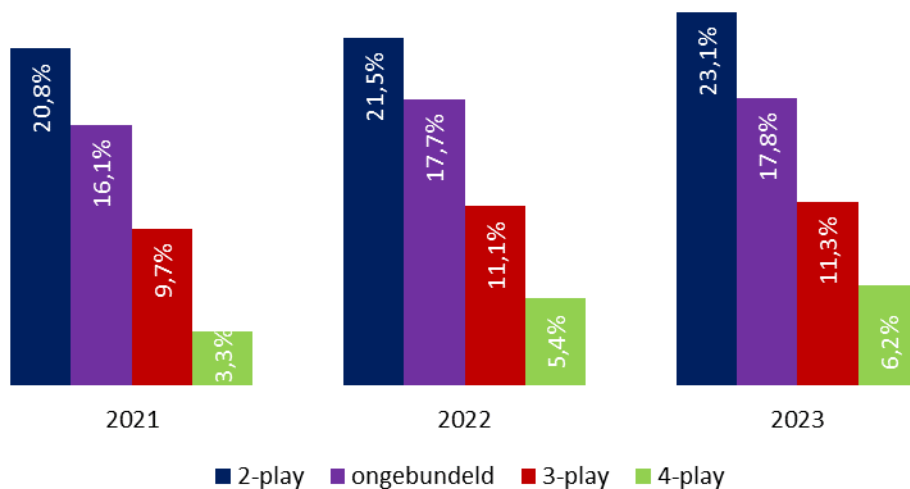
130. De meerderheid van de convergente bundels zijn bundels die samengesteld zijn uit vier diensten, al zakt dit aandeel met 46,6% voor het eerst onder de helft van het totaal aantal convergente bundels.

Figuur 86: Aantal convergente bundels per x-play (Bron: BIPT)

6.4.1.3. Klantverloop bundels

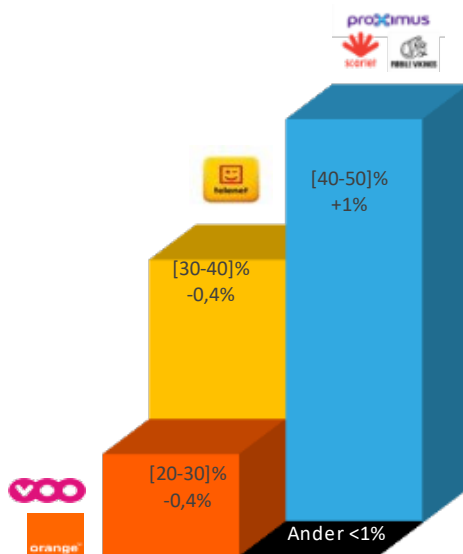
131. Het percentage particuliere klanten dat hun telecombundel opzegt en de provider verlaat, blijft jaar na jaar toenemen. Deze trend is zichtbaar bij zowel 2-play, 3-play als 4-play bundels, waarbij het hoogste percentage te zien is bij 2-play, met 23,1% van het gemiddelde particuliere 2-play klantenbestand.

Figuur 87: Churnpercentage per x-play (Bron: BIPT)

6.4.1.4. Marktaandeelen in volume

132. De concentratie op de nationale residentiële bundelmarkt is in 2023 toegenomen. De overname van VOO door Orange doet de Herfindhal index⁵⁸ met 335,97 punten toenemen tot 3.576,69. De drie grootste bedrijven hebben samen 99,7% van de markt in handen tegenover 87,6% een jaar eerder. Op vergelijkbare basis verschuift het marktaandeel van Telenet (-0,4 pp) en Orange/VOO (-0,4 pp) richting Proximus (+1 pp).

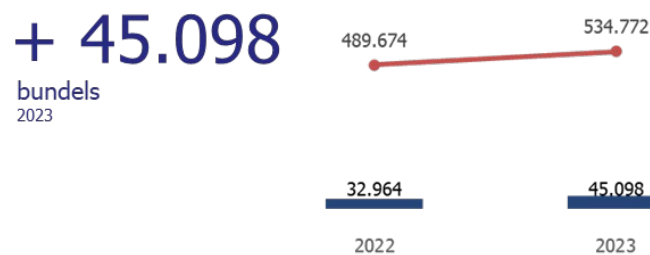

Figuur 88: Marktaandeelen bundelmarkt, in volume (Bron: BIPT)

⁵⁸ De Herfindahl-index is een maatstaf die wordt gebruikt om de mate van concentratie in een markt te meten. Het wordt berekend door de som van de gekwadeerde marktaandeelen van alle bedrijven in een bepaalde markt te nemen. Hoe hoger de Herfindahl-index, hoe groter de marktconcentratie. Deze index varieert van bijna nul tot 10.000 (in het geval van een markt met slechts één monopolist).

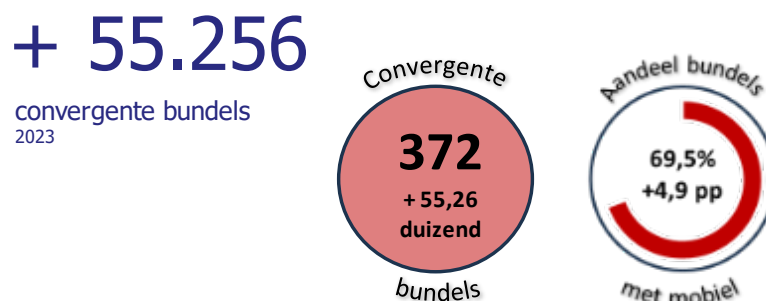
6.4.2. Aantal zakelijke bundelklanten

133. In tegenstelling tot de particuliere markt blijft het aantal bundelklanten op de zakelijke markt nog steeds groeien. De toename in 2023 bedraagt 45.098 tot een totaal van 534.772.

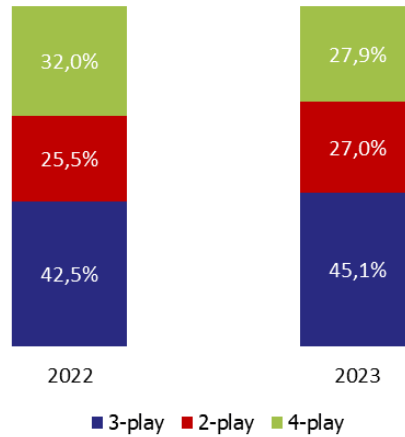
Figuur 89: Aantal zakelijke klanten met een bundel (Bron: BIPT)

134. Meer dan 69% van de zakelijke bundelklanten nemen een convergente bundel af, ruim 4,9 procentpunten meer dan een jaar eerder.

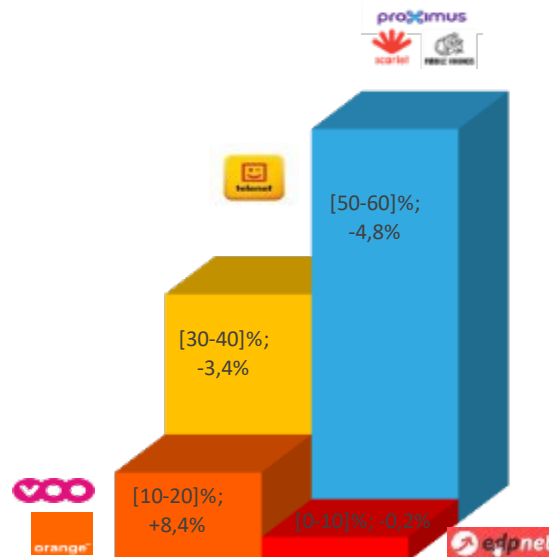
Figuur 90: Zakelijke bundelklanten met een convergente bundel (Bron: BIPT)

135. 4-play wordt minder populair: het aandeel van de zakelijke klanten met bundels die 4 diensten omvatten zakt van 32% naar 27,9% van het totaal aantal zakelijke bundelklanten. 2-play en 3-play blijven wel groeien met respectievelijk 1,5 en 2,6 procentpunten.

Figuur 91: Zakelijke bundelklanten per x-play (Bron: BIPT)

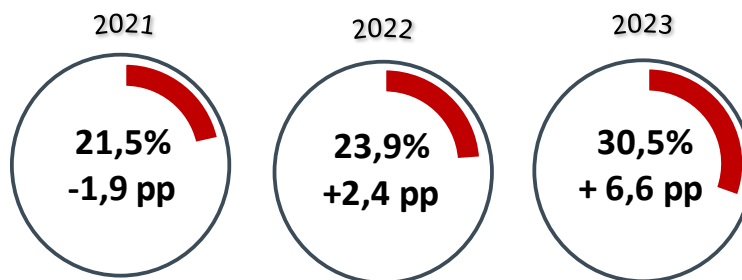
136. Enkel Orange breidt zijn marktaandeel in volume uit. Met een stijging van 8,4 procentpunten wordt voor het eerst de grens van 10% overschreden. Zowel Proximus (-4,8 pp) als Telenet (-3,4 pp) verliezen marktaandeel aan Orange. Proximus blijft wel stevig marktleider met een aandeel van meer dan 50%.

Figuur 92: Marktaandelen zakelijke bundels, in volume (Bron: BIPT)

6.5. Klantverloop via easy switch

138. In juli 2017 werd de Easy Switch-procedure gelanceerd om de overstap naar een andere vaste provider eenvoudiger te maken. De nieuwe operator kreeg daarbij de verantwoordelijkheid voor het opzeggen van de vaste internetdienst, de televisiedienst of bundels die minstens één dienst van vast internet of televisie omvatten bij de vorige operator.
139. Eerst was de procedure alleen van toepassing op consumenten, bedrijven of non-profitorganisaties die bij hun oude operator een tariefplan voor consumenten hadden. Sinds oktober 2023 is de Easy Switch-procedure ook beschikbaar voor gebruikers van een standaardtariefplan voor bedrijven. Dit is een tariefplan dat niet onderhandelbaar is: de prijs en andere parameters zijn vastgesteld en kunnen niet worden besproken. Over het algemeen zijn deze tariefplannen beschikbaar op de website van de operator.
140. Vanaf 1 oktober 2023 werden ook een aantal bijkomende verplichtingen opgelegd aan de operatoren om het easy switch proces eenvoudiger en beter te laten verlopen. Deze maatregelen hebben betrekking op:
- De recipiëntoperator houdt de abonnee van nabij en op begrijpelijke wijze op de hoogte van de afwikkeling van het verzoek tot deactivering dat aan de donoroperator werd gericht;
 - De unieke code voor Easy Switch ("Easy Switch-ID") wordt vermeld op de eerste pagina van de factuur en moet voortaan ook een controlecode bevatten om foutmeldingen te vermijden;
 - De migratiegegevens zijn eenvoudig per smartphone consulteerbaar zonder dat de donoroperator daar weet van heeft: zodoende wordt de situatie vermeden dat klanten in een phonestop de overstap moeten uitstellen of afstellen omdat zij de nodige gegevens niet bij zich hebben;
 - De compensaties voor technici die niet op het afgesproken tijdsblok aanwezig zijn, worden verhoogd van 10€ naar 30€ en zullen automatisch, zonder dat een verzoek van de abonnee nodig is, toegekend worden;
 - Er worden bijkomende compensaties ingevoerd:
een automatische compensatie van 10 € per dag dat een klant tijdens de overstap zonder aanbieder valt. Een compensatie van 6€ per dag vertraging van de activering van de nieuwe internet- en/of tv-diensten opzichte van de beloofde activeringsdatum. Dit is een compensatie op aanvraag.
141. Het gebruikpercentage van de Easy Switch-procedure blijft gestaag stijgen. In 2023 werden 30,5% van de nieuwe residentiële klanten voor vaste internet, televisie en bundels verworven via easy switch tegenover 23,9% een jaar eerder. De jaargroei met 6,6 procentpunten is de hoogste ooit.

Figuur 93: Percentage residentiële klantacquisities gebaseerd op easy switch (Bron: BIPT)

142. In vergelijking met andere operatoren is het percentage klantacquisities dat gebruik heeft gemaakt van Easy Switch bij Telenet in de periode 2017-2022 aanzienlijk lager geweest, variërend tussen 3,6% en 6,6%. Bij de andere operatoren evolueerde dit percentage naar een waarde tussen 25 en 38% in 2022. Een vergelijkbare trend is waargenomen in 2023. Terwijl het percentage klantacquisities dat gebruikmaakte van Easy Switch bij Telenet stabiel blijft, evolueerde het percentage bij de andere operatoren verder naar een waarde tussen 32% en 45%.
143. De lagere cijfers vormden in 2023 de aanleiding om controles uit te voeren in de verkooppunten van Telenet. De controlediensten van het BIPT hebben de bijna 90 verkooppunten van Telenet bezocht en daarbij vastgesteld dat in een duidelijke meerderheid van de verkooppunten van Telenet Easy Switch niet als standaardprocedure wordt aangeboden door de verkopers en dat Telenet daar bijgevolg niet conform de regels werkt. Om die reden heeft het BIPT Telenet een boete van 1.000.000 euro opgelegd⁵⁹.

⁵⁹ <https://www.bipt.be/consumenten/publicatie/bipt-legt-telenet-een-boete-op-van-1-miljoen-euro>